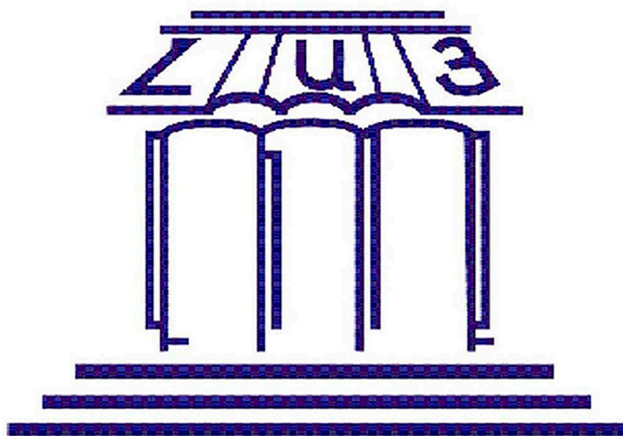

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2579

Сигар 352

№ 5 ՊԱՏԱՆՈՒ ԳՐԱԴԱՐԱՆ Պ 5

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՍԵՐԻՈ

БИБЛИОТЕКА
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО
Института
Российской Академии
СССР

ԼԵՆԻՆԸ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԸ

Թարգմ. Զ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՑԱՐԱԿԱԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ—1926

3K26

L-35

№ 243
Ca 1380

07 JUN 2005

№ 5 ՊԱՏԱՆՈՒ ԳՐԱԴԱՐԱՆ Պ 5

3K26
L-35

20 NOV 2009

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՍԵՐԻՈ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԼԵՆԻՆԸ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԸ

Թարգմ. Հ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԳԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ — 1926

11 SEP 2013

2005 NOV 10

2549

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԳՐԱՐԱՆ
ԵՎ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՄԱԿԻ
ԵՎ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՄԱԿԻ

59285-66

№ 447

Գրադարան № 227 (ը)

Ցիքաժ 3000

Պետական անվան տպարանի տպարանի տպարան

ԼԵՆԻՆԸ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ.

Աշխատելով գործարանային բանվորների հեղափոխական գիտակցությունը զարթեցնել և կոմունիստական կուսակցության ստեղծել, Վլադիմիր Իլյիչը միաժամանակ խոշոր ուշագրություն է դարձրել գյուղական չքավորության վրա:

Նա սրանից դեռ յերեսուն տարի առաջ նախատեսել էր, վոր բանվորների միակ գաղնակիցն ամբողջ աշխարհում գյուղացիության չքավոր մասն է լինելու:

Ընկեր Լենինն իր աշխարհայացքը վոչ թե պատահական ձևով է կազմել, այլ կապիտալիզմի զարգացման ընթացքը Ռուսաստանում խորապես և ուշագրի ուսումնասիրելով: Իր միաբեր հաստատելու համար Ռուսաստանի հողատիրության մասին նա հետևյալ թվական տվյալներն է բերում.—

Գյուղացիական 10.000.000 գերդաստանն ունի 73.000 000 դեսիատին հող:

28.000 կալվածատերերն ու գյուղական կուլակներն ունեն 62.000.000 դեսիատին հող: Միջին թվով յուրաքանչյուր գյուղացիական ընտանիքին ընկնում է 7,3 դեսիատին հող, իսկ յուրաքանչյուր կալվածատիրական կամ կուլակի ընտանիքին՝ 2214,4 դեսիատին:

Մեջ բերած թվերը պարզ կերպով ցույց են տալիս, թե ինչու յեր ընկեր Լենինը բանվոր դասակարգի գաղնակից համարում միայն չքավոր գյուղացիությունը:

Այնուհետև ընկեր Լենինի համար պարզվում է, վոր ամբողջ աշխարհի աշխատավորության հաղթանակի զրաժականն է հաց արտադրողին գրավել աշխատավորության կողմը և կեղեքման ու շահագործության դեմ մարտնչողների շարքերը:

Կոմունիստական կուսակցության հողային ծրագրի ստեղծագործողը Վլադիմիր Իլյիչն է:

Առաջին պահանջը, վոր Լենինի ցուցմունքով Ռուսաստանի Սոցիալ-Դեմոկրատական Կուսակցությունն առաջադրեց, հետևյալն էր — գյուղացիությունը վերագարձնել այն հողերը, վոր

1861 թ. ճորտատիրության վերացման ժամանակ կալվածատերերը կտրել-խլել էյին նրանցից: Դրա հետ միասին առաջադրվեց նույնպես վոչնչացնել ճորտատիրական կարգի բոլոր ձևերը:

«Իսկրա» («Կայծ») թերթի հիմնադրվելուց անմիջապես հետո գյուղերում սկսեց տարածվել Վլադիմիր Իլիչի արտասահմանում տպագրված «Գյուղական չքավորներին» վերնագրով բրոշյուրը:

Այդ բրոշյուրում Վլադիմիր Իլիչը գյուղական չքավորությանը կոչ եր անում քաղաքային բանվորների հետ միասին ձեռք-ձեռքի տված մտնել հեղափոխական շարժման մեջ:

Ճորտատիրությունից ազատագրվելուց հետո գյուղացիությունը շատ արագ կերպով սկսեց բաժանվել բատրակների և ունևոր գյուղացիության: Ընկեր Լենինը սոցիալ-դեմոկրատներից առաջինը յեղավ, վոր մատնանշեց, թե գյուղացիության հեղափոխական կռիվն ընդհանուր առմամբ անհնարին է, և թե գյուղում հեղափոխական տարրը միայն չքավորությունն է: Բացի այդ՝ Լենինը շեշտեց նաև, վոր չքավոր գյուղացիությունը սոցիալիզմի համար պայքարի ուղին կբռնի միայն այն ժամանակ, յերբ կգիտակցի իր դասակարգային շահերը: Այդ պատճառով ել գյուղական չքավորության շարքերում նույնպես ազդեցություն ու պրոպագանդա պիտի մղել, ինչպես այդ անում ենք քաղաքի բանվորների շարքերում: «Չքավոր գյուղացիությունը կուլակներից պիտի պոկել — զրում ու ասում եր այն ժամանակ Վլադիմիր Իլիչը, — պիտի բացատրել չքավորությանը, վոր նա իր դասակարգային շահերի տեսակետից ավելի մոտ է կանգնած քաղաքի պրոլետարիատին, քան գյուղական կուլակներին»:

Արտասահմանից վերադարձի հաջորդ ուր Վլադիմիր Իլիչը կուսակցական ժողովում բացատրեց իր տեսակետը սկսված հեղափոխության ու հողային խնդրի մասին: Նա այն ժամանակ հայտարարեց, վոր չի կարելի իրագործել հողը գյուղացիներին հանձնելու խնդիրը, քանի դեռ ամբողջ իշխանությունը քաղաքային պրոլետարիատին ու գյուղական չքավորներին չի հանձնված:

Լենինն անդուլ յեռանդով առաջադրում եր այն հարցը, թե բանվորները միություն պետք է հաստատեն գյուղացիության, մանր բուլժուական այն դասակարգի հետ, վորի շահերը պահանջում են ցարի տապալումը:

Լենինը Հոկտեմբերյան հեղափոխության նախորդակին, իր ազդեցություն-նախապատրաստական աշխատանքի ժամանակ հետևյալ կոչն եր ուղղում յուրաքանչյուր գյուղացու.

«Վերցրու հողը, բայց վերցրու կազմակերպված ձևով, կազմակերպիր գյուղերում հողային կոմիտեներ և գյուղացիական ու բատրակային պատգամավորների խորհուրդներ»:

Կոմսոնիստական Կուսակցության X և հատկապես XI համագումարում ընկ. Լենինը համոզիչ կերպով խորհուրդ է տալիս «կապվել գյուղացիական մասսայի, շարքային աշխատավոր գյուղացիության հետ և նրա հետ միասին առաջ շարժվել, թեպետ դանդաղ, բայց ճիշտ քայլերով»:

Գյուղին վերաբերող բոլոր նորագույն դեկրետները Վլադիմիր Իլիչը խնամքով մշակել ու ստուգել է: Պարենմասնատրումը պարենհարկով փոխարինելու գաղափարը նա առաջ քաշեց, ինչպես և ազատ առևտուրը թուլատրելու և միասնական գյուղատնտեսական հարկին անցնելու միտքը: Յեվ այս բոլոր դեկրետները մի նպատակ են հետապնդել՝ թեթևացնել միջակ ու չքավոր գյուղացիության դրությունը, ամեն կերպ պահպանել ու ամրապնդել նրանց և բանվոր դասակարգի միությունը:

Ձ. Լ. Ի. Ի. Ն. Ս.

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԸ ԼԵՆԻՆԻ ՄԱՍԻՆ

(Ըստ գյուղացիների նամակների).

Ի՞նչ էլիք խոսում առաջ Լե
ճ Ի՞նչ մասին
գյուղում.
«Այո, մենք գյուղացիներս, հանձին ընկ. Լենինի մեծ մարդ կորցրինք: Մենք, տվերցիներս նրա մասին լսել ենք վաղուց, սրանից դեռ 15 տարի առաջ: Յերբ մեր գյուղացիները Պիտեր էյին գնում ամառային աշխատանքների, վերադարձին նրանք խոսում էյին ցարի ու նրա կարգերի դեմ պայքարող հեղափոխական»

ների մասին և իմիջի այլոց հիշատակում եյին նաև Լենինի ազգանունը, վորը հանդիսանում եր գեղջուկների համար լավ վիճակ ստեղծող մարտիկը՝ ընդդեմ կալվածատերերի:

Բայց ահա անցնում են անդորրության յերկար տարիները: Վրա յե հասնում պատերազմը: Մենք լսում եյինք, վոր քաղաքներում ապստամբություններ կլինեն, վոր բանվորները պատերազմ չեն ուզում:

Մենք լսում եյինք նույնպես, վոր Գերմանիան մեզ մոտ մի վազոն բալլերիկներ ե ուղարկում, վոր նա փող ե տվել նրանց ու ստիպել, վոր ասեն՝ «կորչի պատերազմը», և վոր Լենինը գերմանական ցարի գլխավոր լրտեսն ե:

Այդ մասին ամենից շատ մեզ ասում եր սոցիալիստ-հեղափոխականների կուսակցությունը: «Եդ բալլերիկներին մի լսեք, նրանք վաճառված մարդիկ են, նրանք պատերազմին դեմ են»: Այն ժամանակ մենք սկսեցինք նրանց հարցեր տալ. «Իսկ հապա նրանք, բալլերիկները դեմ են նաև, վոր կալվածատերերից հողը խլենք»:

Հենց այդ ժամանակ մեր բանվորներից մեկը յեկավ ու բացարեց մեզ, թե, ճիշտ ե, ընկ. Լենինը պատերազմին դեմ ե, բայց միաժամանակ Լենինյան կուսակցությունը կողմնակից ե, վոր ամբողջ հողը գյուղացիներին տրվի. իսկ մյուս կուսակցություններն այդ բանը չեն ուզում. նրանք ուզում են հողը գյուղացիներին փողով տալ, այն ել վոչ թե հիմա, այլ յերբ կգումարվի Հիմնադիր ժողովը:

Մենք ել այն ժամանակ սկսեցինք ժողովներում խոսել, վոր Հիմնադիր ժողովը շուտ գումարեն, բայց մեզ չեյին լսում և ժողով գումարելն անընդհատ հետաձգում եյին ու հետաձգում: Մենք սկսեցինք տարակուսել, վոր կառավարությունն այդ բանն անում ե այն նպատակով, վոր հողը չտա մեզ, Բայց ահա վերջապես գումարվում ե նաև Հիմնադիր ժողովը: Հետո լուր ե տարածվում, թե դրան ցրել են, ու իշխանության գլուխն անցել ե Լենինը: Այնուհետև մեր շրջանում դեկրետ ե ստացվում, վորի համաձայն ամբողջ հողը ձրիաբար գյուղացիներին ե հանձնվում: Յեվ վսրճան ուրախ եյինք մենք այն ժամանակ»:

ԽճԱԿԵԱ ԼԵ-
ՅԻՃՃ ՈԳՃԵԳ
ԳՅՈՒԼԱԳՅԻՆԵՐԻՆ:

«Ընտրեցինք խորհուրդներ ու սկսեցինք հողը բաժանել, բայց այդ ժամանակ հենց մեզ մոտ կոմիսսարներ յեկան ու սկսեցին մեզնից հաց և ուրիշ բաներ խլել. նրանցից վոմանք այդ բանն անկանոն կերպով եյին անում: Մեր մեջ այդ ժամանակ միտք ծագեց, թե այն բոլորի մասին, ինչ վոր մեզ մոտ կատարում են, ընկեր Լենինը չգիտի: Սկսեցինք պատգամավորներ ընտրել ուղարկելու Մոսկվա Լենինի մոտ՝ հույս ունենալով, թե նա մեզ վորնեքին կպատժի ու մեր հարկը կթեթևացնի:

Այդպես ել յեղավ: Մեծամիտ ու հիմար մարդկանց նա գործից հեռացրեց և մեր հարկերն ել քչացրեց: Իսկ 1923 թ. հարկն արդեն շատ թեթև յեղավ, և մենք ազատ շունչ քաշեցինք, լավ իմանալով, վոր ընկ. Լենինը մեզ համար փաստալար բան չի անի: Այնուհետև թերթերում կարդացինք, վոր ընկ. Լենինն ուզում ե իջեցնել ապրանքների, մանուֆակտուրայի, աղի, լուցկու և այլ բաների գները և բարձրացնել մեր հացի գինը:

Յեվ ահա այս բոլորից հետո մենք հասկացանք, վոր այդ մարդը վոչ միայն ուզում ե բանվորների աշխատանքը դյուրացնել, այլև մեր, գյուղացիներին մասին ե մտածում:

Դժբախտություն պատահեց: Մեր հովանավորը մեռավ, և մենք, գյուղացիներս, հանձին ընկ. Լենինի կորցրինք մեծ մարդուն, կորցրինք մեր պաշտպանին ու ուսույցիչին, ղեկավարին, վորին ուղղել եյինք մեր հայացքներն ու հույսերը:

Գնիլ հանգիստ, աշխատավոր ժողովրդի առաջնորդ, գյուղացիական Ռուսաստանը բո գործը չի մոռանա:

Գյուղացի Ի. Ի. ԼԵՖԵՆԵՎ:

Տվերի նահանգ, Նովոտորոսկիյ դավառ,
Բարկովի շրջան, «Ջարյա» համայնք:

ԽճԱԿԵԱ Ե ԱՍՈՒՄ
ԳՅՈՒԼԱԳՅԻՆ ԼԵ-
ՅԻՃՃԻ մահվան
մասին:

«Վլադիմիր Իլիչի մասին յես լսել եմ Հոկտեմբերյան հեղափոխության որից սկսած: Յես իմացա, վոր Վլադիմիր Իլիչ Լենինը կալվածատերերի ու կապիտալի լծից գյուղացիներին ազատագրելու գործի ղեկավարն ե: Դեկրետներ հրատարակվեցին, վոր հողն առանց հետգնումի կալվածատերերի ձեռքից

գյուղացիներին և անցնում (մեզ, գյուղացիներին համար ամենապիտանի բանը)։ Մեր, չքավոր գյուղացիներին մեջ ընկ. Լենինը մեծ վստահություն ունենր։ Մենք նրան անվանում էինք մեր ազատարարը։ Հողը մեր ձեռքն անցնելու հետ միաժամանակ մենք, գյուղացիներս իրավունք ստացանք քննելու և վճռելու գյուղացիական, պետական ու քաղաքական բոլոր հարցերը, մի բան, վորի մասին գյուղացին 1917 թ. հոկտեմբերից առաջ մտածել անգամ չեր կարող։ Որինակ՝ յես, գյուղացի Տկաչենկոս վոչ մի թիզ հող չունենալով, հիմա յերեք ու կես դեսիատին հող եմ ստացել, գյուղական խորհրդի, նահանգական գործադիր կոմիտեյի անգամ եմ ընտրվել։ Բացի այդ՝ Ուկրաինական Կենտրոնական Գործադիր կոմիտեյի անգամ եմ ու վճռում եմ պետական, քաղաքական ու գյուղացիական հարցեր։

Վ. Ի. Լենինի մահը մեզ, գյուղացիներին, կայծակնաճարեց։ Այդ մասին խոսելու և գրելու համար խոսքեր ու արտահայտություններ չկան։

Մենք զրկվեցինք մեր միակ ուսուցչից, ամբողջ աշխատավորության ղեկավարից ու պաշտպանից։

Ամբողջ սրտովս ու բանականությամբս յերգվում եմ, քանի դեռ ուժ ունեմ, գործել մեր ազատարար և ուսուցիչ Վ. Ի. Լենինի քարոզած ցուցմունքներով։

Գյուղացի Ի. Ս. ՏԿԱՉԵՆԿՈ

Ողեստայի նահանգ, Մայիս-մեկյան շրջան,
Նոր-Արխանգելսկ արվարձան։

Ի՞նչպես եմ ապրում գյուղացիներ միջին և օրինակ Զուկովներ։

«Ի՞նչպես եյինք ապրում մենք մինչև Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը և ի՞նչ գիտեյինք պետական կարգերի մասին։ Մենք, գյուղացիներս լավ գիտեյինք մի բան միայն՝ մի կիտանն ու արադի հաստատուն գինը։ Գիտեյինք, վոր յեկեղեցի կա, տերտեր կա, քոթվա և ուրյադնիկ կան, իսկ քաղաքականության մասին, ինչպես և այն միջոցների մասին, վոր իշխանությունը մտադիր և անցկացնել կամ թե արդեն անց և կացրել, մենք վոչինչ չգիտեյինք, մեզ այդ մասին վոչվոր բան չեր ասում ու չեր հարցնում։

Խորհրդային իշխանության որոք այդ տարբերությունը հիմա մենք հասկացել ենք։ Յեվ վոչ միայն հասկացել ենք, այլ և գործոն մասնակցություն ենք ցույց տալիս մեր շրջանային հասարակական կյանքի բոլոր հարցերը, ինչպես և պետական կարևորություն ունեցող հարցերը վճռելու մեջ։

Ի՞նչպես գյուղացիներ և կոոպերատիվներ Զուկովներ։

«Ի՞նչպես ենք ապրել Հոկտեմբերից հետո։ Հոգեկանի կողմից ազատ ենք ապրել, հատկապես այդ բանը մենք զգացինք դենիկինյան իշխանության անկարգությունների ու ռեժիմի հետո, իսկ նյութականի կողմից՝ ժլատ ենք ապրել ու կարիքի մեջ ենք յեղել։ Բայց տեսնելով վոր իշխանության ամբողջ քաղաքականությունը ու աշխատանքն ուղղված և իմպերիալիստական ու քաղաքացիական պատերազմից քայքայված գյուղացիական կյանքը բարելավելու կողմը, համբերություն մեզ տալ ենք ամեն նեղություն ու ելի կտանենք, վորովհետև գիտենք, թե կառավարությունն ինչ և անում։ Խորհուրդների համագումարին, ապագայի վերաբերմամբ առանց տատանումների տեսնալու, յես համոզվեցի, վոր վոչ թե կառավարությունն ինքը մենակ և վճռում հարցերը, այլ հարցնում և մեզ, իսկ մենք յերբ վճիռ ենք հանում, այն ժամանակ նա գործնական ուղիներ և փնտռում ու այն կյանքի մեջ կիրառում։

Այս համոզմունքը իմ մեջ հաստատվել և ու կմնա ամբողջ կյանքիս ընթացքում։ Յես շատ ուրախ եմ, վոր համագումարի ավերիտուն շատ գյուղացիներ տեսա խոսելիս, նույնիսկ յես ել բարձրացա ու խոսեցի մեր ցավերից։

Ձարամիտ մարդիկ գյուղերը, մեզ մոտ, այնպիսի լուրեր եյին բերում, իբր թե իշխանության գլուխը յերեխաներ են կանգնած, բայց յես համագումարում այլ բան տեսա. տեսա լրջմիտ, փորձառու և կռվի մեջ յեփված ծերունիների և հիմա այլևս վոչվորի չեմ հավատա։

Հանգուցյալ ընկեր Լենինին յես յերեք չեմ տեսել, բայց յերևում և, վոր նա մաքուր հոգու տեր մարդ և յեղած, անփոխարինելի մի աշխատավոր, վոր ուշադրությամբ լսելիս և յեղել գյուղացիների կարիքները, Իսկ քանի վոր նա այդպիսի

գյուղացիներին և անցնում (մեզ, գյուղացիներին համար ամենապիտանի բանը)։ Մեր, չքավոր գյուղացիներին մեջ ընկ-
 Լենինը մեծ վստահություն ուներ։ Մենք նրան անվանում էյինք
 մեր ազատարարը։ Հողը մեր ձեռքն անցնելու հետ միաժա-
 մանակ մենք, գյուղացիներս իրավունք ստացանք քննելու և
 վճռելու գյուղացիական, պետական ու քաղաքական բոլոր հար-
 ցերը, մի բան, վորի մասին գյուղացին 1917 թ. հոկտեմբերից
 առաջ մտածել անգամ չէր կարող։ Որինակ՝ յես, գյուղացի
 Տկաչենկոս վոչ մի թիզ հող չունենալով, հիմա յերեք ու կես
 դեսիատին հող եմ ստացել, գյուղական խորհրդի, նահանգա-
 կան գործադիր կոմիտեյի անգամ եմ ընտրվել։ Բացի այդ՝ Ուկ-
 րայնական կենտրոնական Գործադիր կոմիտեյի անգամ եմ ու
 վճռում եմ պետական, քաղաքական ու գյուղացիական հարցեր։
 Վ. Ի. Լենինի մահը մեզ, գյուղացիներին, կայծակնահար
 արեց։ Այդ մասին խոսելու և գրելու համար խոսքեր ու ար-
 տահայտություններ չկան։

Մենք զրկվեցինք մեր միակ ուսուցչից, ամբողջ աշխա-
 տավորության ղեկավարից ու պաշտպանից։

Ամբողջ սրտովս ու բանականությամբս յերգվում եմ, քա-
 նի դեռ ուժ ունեմ, գործել մեր ազատարար և ուսուցիչ
 Վ. Ի. Լենինի քարոզած ցուցմունքներով։

Գյուղացի Ի. Ս. ՏԿԱՉԵՆԿՈ

Ոգեստայի նահանգ, Մայիս-մեկյան շրջան,
 Նոր-Արխանգելսկ արվարձան։

Ի՞նչպես եմ ապ-
 րել գյուղացիներ-
 ւո միջեւ Հոկ-
 տեմբեր.

«Ի՞նչպես էյինք ապրում մենք մինչև Հոկ-
 տեմբերյան հեղափոխությունը և ի՞նչ գիտե-
 յինք պետական կարգերի մասին։ Մենք, գյու-
 ղացիներս լավ գիտեյինք մի բան միայն՝ մի
 կիտանն ու արադի հաստատուն գինը։ Գիտեյինք, վոր յեկե-
 դեցի կա, տերտեր կա, քյոթվա և ուրյադնիկ կան, իսկ քաղա-
 քականության մասին, ինչպես և այն միջոցների մասին, վոր
 իշխանությունը մտադիր և անցկացնել կամ թե արդեն անց և
 կացրել, մենք վոչինչ չգիտեյինք, մեզ այդ մասին վոչվոր բան
 չէր ասում ու չէր հարցնում։

Խորհրդային իշխանությունն որոք այդ տարբերությունը
 հիմա մենք հասկացել ենք։ Յեվ վոչ միայն հասկացել ենք,
 այլ և գործոն մասնակցություն ենք ցույց տալիս մեր շըր-
 ջանային հասարակական կյանքի բոլոր հարցերը, ինչպես և
 պետական կարեորություն ունեցող հարցերը վճռելու մեջ։

Ի՞նչպես գյուղա- «Ի՞նչպես ենք ապրել Հոկտեմբերից հետո։
 ցիներն սկսեցին Հոգեկանի կողմից ազատ ենք ապրել, հատ-
 ապրել Հոկտեմ- կապես այդ բանը մենք գագցինք դենիկինյան
 բերից հետո.

Իշխանությունն անկարգությունների ու ժիմիդ
 հետո, իսկ նյութականի կողմից՝ ժլատ ենք ապրել ու կարիքի
 մեջ ենք յեղել։ Բայց տեսնելով, վոր իշխանությունն ամբողջ քա-
 ղաքականություն ու աշխատանքն ուղղված և իմպերիալիս-
 տական ու քաղաքացիական պատերազմից քայքայված գյու-
 ղացիական կյանքը բարելավելու կողմը, համբերությամբ տա-
 րել ենք ամեն նեղություն ու ելի կտանենք, վորովհետև գի-
 տենք, թե կառավարությունն ինչ և անում։ Խորհուրդների հա-
 մագումարին, ապագայի վերաբերմամբ առանց տատանումների
 ունենալու, յես համոզվեցի, վոր վոչ թե կառավարությունն
 ինքը մենակ և վճռում հարցերը, այլ հարցնում և մեզ, իսկ
 մենք յերբ վճիռ ենք հանում, այն ժամանակ նա գործնական
 ուղիներ և փնտռում ու այն կյանքի մեջ կիրառում։

Այս համոզմունքը իմ մեջ հաստատվել և ու կմնա ամբողջ
 կյանքիս ընթացքում։ Յես շատ ուրախ եմ, վոր համագումարի
 ամբիոնում շատ գյուղացիներ տեսա խոսելիս, նույնիսկ յես
 ել բարձրացա ու խոսեցի մեր ցավերից։

Չարամիտ մարդիկ գյուղերը, մեզ մոտ, այնպիսի լուրեր
 էյին բերում, իբր թե իշխանության գլուխը յերեխաներ են
 կանգնած, բայց յես համագումարում այլ բան տեսա. տեսա
 լրջմիտ, փորձառու և կռվի մեջ չեփված ծերունիների և հի-
 մա այլևս վոչվորի չեմ հավատա։

Հանգուցյալ ընկեր Լենինին յես յերբեք չեմ տեսել, բայց
 յերևում և, վոր նա մաքուր հոգու տեր մարդ և չեղած, ան-
 փոխարինելի մի աշխատավոր, վոր ուշադրությամբ լսելիս և
 յեղել գյուղացիների կարիքները։ Իսկ քանի վոր նա աչքավրի

մարդ է յեղել, այդ բանում յես հիմա մինչև հոգուս խորքը համոզված եմ: Այն աշխատավորները ևս, վորոնց նա կազմակերպել ու սովորեցրել է, նույնպիսի լավ, ազնիվ ու մեր կյանքի մեջ փորձված մարդիկ են»:

Խճպետ պետք է «Խնչպես ենք մտադիր այսուհետև ապրել ու ապրել. լավացնել մեր անտեսութունը:

Յես և ուրիշ շատերն ինձ հետ այսպես ենք մտածում. հաղը պիտի կուտուրական ձևով ժշակել, լավ անասուններ պահել, սերմացուն լավացնել, բազմացան անել, կոռպերացիայի ակաիվ անդամներ լինել, կոռպերացիան ամրապնդել, ագարակներ ու շենքեր հիմնադրել ու հասարակական աշխատանքի ձգտել:

Այն մեքենաները, վոր Մոսկվայում աշխատելիս յես տեսա, մի մարդու ուժից վեր է գնելը, բայց լինչ արած, զբանք մեզ պետք են: Այդ մեքենաները կազատեն մեզ այն աշխատանքից, վոր խլում է մեր ամբողջ ժամանակը:

Մի վերջին հարց ևս, վոր ամենից շատ է զբաղեցրել մեր միտքը, դա հարկն է:

Հարկը պիտի պարզացնել ու դարձնել շատ ավելի արդար ու անտեսության ուժին համապատասխան: Զբաղորդությանը ու կարմիր-բանակայինների ընտանիքներին պիտի շատ արտոնություններ տալ, հատկապես այն շբավորներին, վորոնք կը վել են հեղափոխության համար:

Գյուղացի Պ. Յե. ՅԵՐԻԳԻՆ

Սարատովի նահանգի ու գավառի
Բեզոպոսենսկի շրջան:

Խճպետ գյուղացիներն ու բանվորները կազմեցին իրենց տնակներ Լենինի մասին: «Աշխատավոր միության համաշխարհային գյուղացի ընկերներ, գյուղական այս անկյունից սրտի մեծ կսկիծով ձեզ եմ դիմում՝ հայտնելու պրոլետարիատի թանգագին առաջնորդ Վլադիմիր Իլիչ Լենինի կորուստը:

Սակայն, այնուամենայնիվ, յես խնդրում եմ հույսերդ չկորցնեք, այլ հաստատ կերպով հավատացած յեղեք, վոր թեպետև Լենինը մեռավ, բայց նրա միտքն ու գիտությունը կենդանի յեն:

Լենինը մեծ ուսուցիչ էր ժողովրդի համար: Սիրտը ցավում էր գյուղացու համար: Յես Վլադիմիր Լենինին գիտեմ դեռ 1905 թ.: Յերբ առաջին անգամ նա մեզ մոտ Ռուսաստան չեկավ, յես սկզբում կարծեցի թե բուրժուազիայի կողմից ինչ-վոր խռովարար ու զրգուող մարդ է յեկել: Այն ժամանակ յես Սիբով կապալառուի կողմից Պետրոգրադում պարկետի արտադրության գործի մեջ էյի բանում: 1905 թվից հետո յես ծանոթացա Կոնովալով ազգանունով մի ընկերոջ հետ, անունը չեմ հիշում, գիտեմ միայն, վոր Կոստրոմայի նահանգի Զուխովի գավառից էր, մեր հայրենակիցը:

Անա այդ ժամանակ յես սկսեցի սրան-նրան լսել ու համոզվեցի. սկսեցի գաղտնի թեյարան գնալ, վորը, յեթե չեմ սխալվում, Վլեդենսկի փողոցի վրա յեր, «Պետրոգրադսկայա ստարանայում»: Այդտեղ յես լավ ու ճիշտ կերպով համոզվեցի, վոր ընկեր Լենինը լավ բան է ուզում անել և ամբողջ ժամանակ սպասում էյի, թե յերբ կկատարվի այդ լավ բանը:

Հետո մեր թեյարանի տեղն իմացան: Ստիպված ել չը գնացի:

Սրանից հետո աշնանը յես տուն գնացի ու միքանի ամիս գյուղում ապրեցի: Նորից Պետրոգրադ եմ գալիս մորեղբորս վորդու, Լեբեդևի, Պավել Միխայլովիչի մոտ, վորը գաղտնի կազմակերպության ղեկավարն էր ու աշխատում էր Սեստրո-րեցկի գործարանում վորպես մետաղագործ խառատ: Յես նրանից իմացա, վոր շուտով բուրժուական թագավորությանը վերջ է լինելու: Յես իմ արհեստի գործի մեջ որավարձով էյի բանում, բայց, այնուամենայնիվ, նրան հաճախ այցելում էյի հենց նույն պահպանում: Դա արդեն 1912 թվին էր, յերբ իրար մեջ պատերազմի մասին էյին խոսում: Նա ինձ առաջարկեց արհեստս թողնել ու գործի մասնել նրա աշխատելու տեղում, բայց յես վախենում էյի սովորել մի գործ, վոր իմ մասնագիտությունը չեր: Այսպես ել իմ արհեստովս զբաղվեցի մինչև 1914 թ.:

Հետո նա անցավ Ռակիտկինի մեքենայական ձուլարան գործարանը: Նա ինձ ասում էր. «Անցիր մեզ մոտ, թե չե շու-

տով քեզ զինվոր կտանեն: Պատերազմը ձգձգվեց: Ասում եր.
«Փոխանակ բուրժուազիայի - ցնծության համար անժամանակ
մեռնելու, պիտի կյանքներս փրկենք, գուցե հետո պետք ենք
գալիս»:

Յես համաձայնեցի, հավատացի նրա խոսքերին ու անցա
նրա մոտ աշխատելու: Մեկ ամիս դադգյահի մոտ ղեկավարի
ձեռքի տակ եյի աշխատում, հետո սկսեցի մենակ ղեկավարել
տոկարային դադգյահը ու ռումբերի համար հեսանել վառո-
դանցք խողովակները:

Ու բռնկվեց պատերազմը: Գործարանի տերերը հասկա-
յան, վոր պատերազմը սոսկալի չե յուրաքանչյուր բանվորի
համար: Նրանք սկսեցին սեղմել մեզ աշխատավարձի կողմից:
Յես ել վերկացա ու հեռացա: Անցա մի ուրիշ գործարան, զի-
նարանը (арсенал), վոր գտնվում է Լիտեյնի պողոտայում: Այն-
տեղ յես փամփուշտների դադգյահի վրա կանգնեցի աշխատե-
լու: Յեվ անհ հենց այստեղ յես լիակատար կերպով ճանաչեցի
Վլադիմիր Իլյիչ Լենինին: Իմացա, վոր շուտով հողը գյուղա-
ցիներին կտան ու աշխատանքը կազատեն: Ինչո՞ւ յես իմացա:
Ահա թե ինչու: Մեզ մոտ միտինգներ ու ժողովներ եյին լի-
նում: Արդյունաբերության մեջ աշխատելու գործը ինձ, այնու-
ամենայնիվ, չեր բավարարում: Ձգտում եյի ղեկի բնության
մեջ աշխատող գյուղացիութունը: Յես գործարանից հեռացա
ու գավառ գնացի, ընտանեկան ոջախ հաստատեցի ու սկսեցի
գյուղում աշխատել:

Հոկտեմբերը յեվ «1918 թվից հետո կատարյալ ազատություն
գյուղացիու եր: Բանվոր ու գյուղացի չարքաշ աշխատա-
բուժը. տավորի ուսից կեղեքումն ու ճնշումը վայր
լնկավ: Յեվ հիմա վերհիշում եմ իմ ընկերների բոլոր ճառերն
ու խոսքերը, վոր քարոզում եյին ինձ Իլյիչի, Վլադիմիր Լենինի
մասին: Յեվ անհ վերջին ժամանակս իմ հոգում սեր ու ցա-
վակցություն է յեռում, թե ինչո՞ւ այդպես վաղ մեռավ Լե-
նինը, բայց և այնպես, գյուղացի աշխատավորներ, յես միքանի
խոսք կասեմ:

Յերբ մենք բուրժուական կառավարության ձեռքի տակն

եյինք, մութ ու թանձր քողով ծածկված եյին մեր աչքերը. և
մենք չեյինք կարողանում տեսնել ճշմարտության լույսը, տես-
նում եյինք միայն կեղեքում, ճնշում, աշխատանքի հարստա-
հարում: Յեվ ինչո՞ւ համար մեր աշխատանքը կավածատերերին
ու կապիտալիստներին եյինք տալիս: Իսկ յերբ մեծ ուսուցիչը
Ռուսաստան յեկավ ու գյուղացուն իր թանգագին ուսմունքը
բերեց, այն ժամանակ գյուղացին իմացավ, թե ինչպես պիտի իր
վիճակը ինքը թեթևացնի, իմացավ, թե ինչ բան է միությունն
ու «Պրոլետարներ բոլոր չերկրների, միացե՛ք» լոգունգը:

Գյուղացիներն սկսեցին իրար հետ միանալ, համախմբվել:
Գյուղացիների ձեռքը բավականին հող ընկավ. գյուղում ցա-
նող, հնձող, կալսող մեքենաներ յերևան յեկան: Վճրտեղից յե-
րևան յեկան այդ բոլորը: Գյուղացիների համար այդ բոլորը
իր հետ բերեց մեր թանգագին ուսուցիչ Վլադիմիր Իլյիչը:

Ընկերներ, յես գյուղում արդեն 8 տարի յե, ինչ աշխա-
տում եմ: Ամբողջ ժամանակ հանդերձ եմ լինում և տես-
նում եմ, վոր քանի շատ ենք իրար հետ միանում, այնքան
եւ լավանում է մեր տնտեսությունը: Համախմբվե՞նք սովի
ամուր, չմոռանանք ուսուցչի հրահանգը՝ մերձեցնենք քաղաքը
գյուղին: Յեվ այս միությունից կսասանի ամբողջ աշխարհը:
Այն ժամանակ մենք կարդարացնենք Լենինի պատգամը—
«Պրոլետարներ բոլոր չերկրների, միացե՛ք համաշխարհային
մեկ տնտեսության մեջ»: Այն ժամանակ մեզ մոտ, չերկրիս
վրա դրախտ կլինի առանց սրբերի, դրախտ, վոր յերկարամազ
տերտերներն եյին խոստանում մեզ, իսկ իրենք մեր արյունը
խմում: Ահա թե, ընկերներ, ինչ բան յես իմ կյանքում հաս-
տատ իմացա: Յես խորը հավատում եմ հիմա, վոր Լենինի
բոլոր պատգամները, վոր նա ցանեւ է գյուղացիության դաշ-
տերում, մենք սերմերի պես կհավաքենք մեր դաշտերից ու
կպահենք սերնդե-սերունդ:

Ասենք՝ հավերժ հիշատակ ամբողջ աշխարհի ազատարար
Վ. Ի. Լենինին»:

Գյուղացի ԻվԱն Սերգեյեֆիչ ԿՈՒՐՈՉԿԻՆ

Կոստրոմայի նահանգ, Չուխլումի գավառ,
Միդինցևո գյուղ:

Թե ինչպես այլ Յես ապրում եմ Հեռավոր Արևելքում, Բուրյաթ-
ազգիները ճանաչում են Մոնղոլական հանրապետության մեջ, Ադրինի
չեցիք Լեոնիդին հարթավայրի Չինգալեյսկի յուրթում: Յես
անասնաբուծության մեջ զբաղվում: 1917 թվին գյուղական
կոոպերատիվում յես աշխատում եյի վորպես վարչության ան-
դամ: Այդ տարի յես լսեցի Լենինի մասին: Այն ժամանակ
նրա մասին լուր եր տարածված, թե Գերմանիայից կնքված
վագոնով՝ խոշոր գումարներ հետն առած, Պետրոգրադ ե յեկել
ուր վոմե Լենին ժամանակավոր Կառավարության դեմ բանվոր-
ների միջև ագիտացիա մղելու նպատակով, և վոր նրան, Լենինին,
կասկածում են գերմանական լրտեսության մեջ: 1918 թվի
սկզբին մեզ մոտ իշխանությունն անցավ Խորհուրդների ձեռքը,
բայց յերկար գոյություն հունեցավ: Այդ տարվա վերջին սկզ-
վեց ատաման Սեմյոնովի ռեակցիան: Այդ սև ռեակցիայի ժա-
մանակ սպիտակ-գվարդիականների թերթերն ընկ. Լենինի ու
Տրոցկու մասին ամեն տեսակի անհեթեթ լուրեր եյին տարա-
ծում, բայց ավելի զիտակից բուրյաթները, այսինքն գյուղա-
կան ուսուցիչները, տեղական հիմնարկների աշխատավորները,
հատկապես 1920 թ. սկսած, Իրկուտսկի նահանգի բուրյաթների
միջոցով խորհրդային իշխանության, Լենինի ու Տրոցկու մա-
սին լավ լուրեր եյին տարածում: 1919 թ. վերջերին ու 1920
թ. սկզբներին կազմակերպվեց Հեռավոր-Արևելյան դեմոկրատիկ
հանրապետությունը: Հիմնադիր ժողովը մեզ, բուրյաթ-մոնղոլ-
ներին շրջանային ինքնավարութուն տվեց: Այս բանում մեծ
ծառայութուն ցույց տվին մեզ կոմսոմոնիստ պատգամավոր
ները: Այդ մոմենտից սկսած բուրյաթ-մոնղոլների միջև Լենինի
ու խորհրդային իշխանության մասին սկսեց լավ կարծիք տա-
րածվել, իսկ 1922 թ. սկզբին մեր գավառից յերկու հոգի Մոս-
կվա գնացին՝ մասնակցելու Հեռավոր Արևելքի ժողովուրդների
համագումարին, վորոնք վերադառնալով ինձ և ուրիշներին բա-
ցատրեցին, թե Մոսկվայում կյանքը ինչպես ե, և թե խորհրդ-
ային իշխանությունն ինչպիսի վերաբերմունք ունի դեպի փոքր
ու ճնշված ազգերը: Բացի այդ՝ Իրկուտսկի նահանգից մեզ մոտ
Անդր-Բայկալի շրջան յեկող բուրյաթ-մոնղոլները գովաբանում

եյին իրենց կյանքը խորհրդային իշխանության սահմաններում
ու տալիս մեզ «կոմսոմոնիստական Ինտերնացիոնալ» ժուրնալը:

Այդ որվանից դեսը յես սկսեցի գնահատել Վլադիմիր Իլյինի
վողջ մեծությունը, համարելով նրան ամենախելոք մարդը և
զարմանում եյի նրա մտքի հզորության վրա, վոր սև Ռուսաս-
տանը կարմիր դարձրեց, այսինքն կապիտալիստական Ռուսաս-
տանը դարձրեց սոցիալիստական: Յես փափագում եյի տես-
նել ընկ. Լենինին ու լսել նրա ճառը, և յերբ յես Խորհուրդների VI
համագումարի անդամ ընտրվեցի ու իմացա, վոր Իլյինը հիվան-
դությունից կազդուրվում ե, յես այստեղ, Մոսկվա յեկա Լե-
նինին տեսնելու մեծ հուսով: Յեվ հունվարի 22-ին Մեծ Թատ-
րոնում կայծակնահարի պես քար կտրեցի, յերբ ընկ. Կալինինը
մեզ հաղորդեց սարսափելի լուրը:

Բուրյաթ Լեոնիդին՝ «Այդ ժամանակ կարծես յերկիրը ցնցվեց: Բայց
6 թաղումին աշնուամենայնիվ, համաշխարհային ու ժողովրդ-
դական դժբախտությունից հետո յես բախտ ունեցա ուրիշների
հետ միասին Գորկի ամառանոցը գնալ ու հունվարի 22 ի գի-
շերը պատվավոր պահակ կանգնել: Յես ինձ յերջանիկ եյի
զգում, վոր տեսնում եյի միլիոնավոր աշխատավորների այնքան
թանգագին ընկեր Լենինի մարմինը: Առաջին պահ ինձ ապշե-
ցրեց նրա դեմքի հանգստությունն ու մաքրությունը, դեմքի ու
ձեռքերի սպիտակությունը, իսկ ապա ամառանոցի սենյակների
պարզ կահավորությունը, հատկապես այն սենյակի, ուր Իլյինը
իր վերջին օրերն եր անցկացրել:

Չթե ծածկոցով բաղկացած...

Այդ օրերին յես կրեմլում եյի, նախկին ցարերի գրանիթե
պալատում: Ինչպիսի անմիտ շռայլության մեջ են ասլքել Ռու-
սաստանի ցարերը, իսկ Իլյինը, վոր իր ամբողջ կյանքը ժողովրդի
ոգտին ե նվիրել, բնակարանային ինչպիսի հարմարությունից
եր ոգտվում: Նա իր ամբողջ կյանքը համաշխարհային պրոլե-
տարիատի ոգտին զոհաբերեց, վորի մասին վառ կերպով վկա-
յում են զանազան վայրերից ու պետություններից խմած բազ-
մաթիվ հեռագրերը և միլիոնավոր բազմությունը, վոր մաս-
նակցում եր թաղմանը:

Ընկ. Լենինի իսկական պատկերն ու չերախտիքը սրանից հետո մենք կտեսնենք:

Յեթե չլինեը Լեւինը, մենք՝ ցարիզմի ճիրանների մեջ ճընշ-
ված բուրյաթ մոնղոլներս ազգային ինքնավարութիւն չեյինք
ստանա և Ռ. Խ. Ս. Ֆ. Զ. այս ձևով գոյութիւն չեր ունենա:
Դրա համար ել կարծում եմ, վոր Իլլիչի հիշատակը հավերժա-
ցնելու համար կարելի չե Ռ. Խ. Ս. Ֆ. Զ. Լեւինյան Ռ.Խ.Ս.Ֆ.Զ.
անվանել, իսկ Լեւինին՝ աշխարհի բոլոր ժողովուրդների հայրը:

Ժ. ԲՈՏԱՆԵՐԵԿՈՎ

Հեռավոր Արևելքի Բուրյատ-Մոնղոլական
հանրապետություն, Ալշին փոստ-հեռագր. բաժանմունք:

Գյուղացիները «Մեռավ այն մարդը, վորի անունը գյուղացիական լայն մասսաներին հայտնի դարձավ սրանից ընդամենը 7 տարի առաջ միայն։

Համոզված կերպով կարելի չե ասել, վոր մինչև 1917 թ. գյուղացիների շրջանում Վլադիմիր Իլյիչ Լենինի մասին լսել ելին միայն առանձին անհատներ։ Սա, իհարկե, չի նշանակում, թե այդ հսկան մինչ այդ շատ փոքր մեծություն եր։ Պարզ բան է, վոր այդպես չի։ Սակայն գյուղացիական լայն մասսաները բոլորին հայտնի պատճառներով չեցին կարող իմանալ, թե այսինչ տեղում կա այսպիսի մի մարդ, վորի գլխի մեջ հասունանում են անչափ վիթխարի հղացումներ։ Հասկանալի չե, վոր մենք բանվորներին ինկատի չենք առնում։ Ախր նրանք սերտ կապված եյին քաղաքին։ Իսկ իրենց աշխատանքի տեսակով խիստ տարբերվում եյին մեզնից, գյուղացիներիցս։ Դրա համար ել բանվորները վոչ միայն այն ժամանակից արդեն ճանաչում եցին Վլադիմիր Իլյիչին, այլ, յերևի, շատ լավ մարտնչում եյին նրա խոսքերն ու գիտակցորեն յուրացնում նրա մեծ գաղափարները։ Ահա թե ինչու, լերը Վլադիմիր Իլյիչ Լենինը հնարավորություն ստացավ Ռուսաստան վերադառնալ, նա իսկույն հեթ բանվորների համար կենտրոնական դեմք դարձավ, վորի շուրջը համախմբվեցին կոմունիզմի ամենատոկուն մարտիկներն ու հեղափոխական ստեղծագործ ամենապայծառ մարքերը։

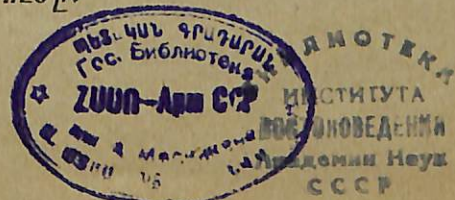
Յերբ 1917 թ. հուլիսին բանվորներն իշխանությունը խլելու առաջին փորձն արեցին, Իլիչի թշնամիներն ամենուրեք գյուղացիներին առում էին, թե, իբր, Լենինը «խռովարար» է:

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԶԻ
ԼԵՑԻԳՈՒՆԻ
ԳՅՈՒՂԱԳԻՆԵՐԸ

«Միայն Հոկտեմբերյան հեղաշրջումից հետո
գյուղացիական Ռուսաստանը մոտեցավ վլա-
դիմիր իլյին և նենինին և ձեռնամուխ յեղավ
«բազմակողմանի» կերպով քննելու, թե ով է Լենինը:

«բարձրակողմանի» կերպով քննարկելու համար Մյոս, գյուղացիութեանը պատմութիւնը մի ծանր աշխատանք տվեց կատարելու։ Նա պիտի իր գնահատականը տար աշխարհի ամենամեծ «խռովարարին» ու վորոշեր իր վերաբերմունքը դեպի նա։ Յեզայաս գնահատականն անելու ծանրութիւնը կրկնապատկվում էր նրանով, վոր այդ ժամանակ Վլադիմիր Իլյիչի անունը վոմանք մինչև յերկինք ելին բարձրացնում, իսկ վոմանք էլ նրան ամենաչար ու սարսափելի մարդու հավասարեցնում։ Ահա թե իսկապէս ում նկատմամբ արդարացած էին ասածը, թե՝ «վոմանց համար նա անկյունաքար կլինի, վոմանց համար էլ կործանուում»։ Գյուղացիութիւնը վոմնց հասկանալով, թե ով է այդ բանում արդարացին և ով անարդարը։ Այս մտաբերեք մի, դա այն ժամանակն էր, յերբ, ներեցեք արտահայտութեանս, ինքը «սրբագնացութեանը» իր հավատարիմ հոտին ուղղած իր միլիոնավոր կոնգակներէ մեջ այնպես ահարկու և համարձակ կերպով ասում էր. «Անիծում եմ ձեզ (այսինքն կոմպունիստներին), մարդկային ցեղի վիժվածքներ», իսկ այդ «սուրբ հոր» հազարավոր ձայնակիցներն այն ժամանակ դեռ խավար գյուղացիութեան խելքին փչում էին, թե Լենինը նեոն է, անդունդից դուրս պրծած մի գազան։ Իսկ այն ժամանակի վոռնոցը, վոր բարձրացնում էին բոլոր այն մարդիկ, վորոնց հեղափոխութեան կամքով պատմական դեպքերն այժմ կրնկակոխ են արել, Յեզայասը կհասկանաք, թե գյուղացու համար վորքան դժվար էր ըմբռնել հնի կործանումի ու ապագա նոր սոցիալիստական աշխարհի կառուցումի չտեսնված հսկա պրոցեսը։ Յեզայաս միայն այժմ, լերբ չկա այլևս Իլյիչը, մարդ սկսում է ավելի ու ավելի հասկանալ ու զարմանալ, թե նա իր մեջ վորտեղից էր կուտակել դեպի ռուս գյուղացիութիւնը հավատքի այդպիսի ուժը։

99-58265

Բայց նրա համայնապարփակ միտքն աչալըջությամբ տեսնում եր, թե ինչպես ամեն մի հիվանդությունն իր ճգնաժամն ունի, այնպես ել իր սահմանն ունի տնտեսական անհրաժեշտությունն որենքները չհասկանալու հիվանդությունը, վոր չերևան եր բերում արժանակի գյուղացիությունը: Յեվ վորպես խորը իրատես մարդ, նա աչալըջությամբ հետևում եր միայն այդ հիվանդությունն ընթացքին ու պետք յեղած տեղում ժամանակին միջոցներ ձեռք առնում, վորպեսզի հիվանդությունը կանոնավոր ընթանար, իսկ ջերմությունը հիվանդության համար փաստակար թոնչքներ չաներ:

Թե ինչու գյուղացիները հասկացին Լենին-Յեվ Իլյինի գործնական միտքը չխաբեց նրան: Գյուղացիությունը «ճանաչեց» Լենինին ու ճանաչեց խորհրդային բոլոր կարգերը, վոր սահմանել եր նա իր կուսակցություն, կոմունիստներին—բայլերիկներին կուսակցություն հետ միասին: Յեվ գյուղացիական պատգամավորներին լախ արիքները հաղարներով ձգվեցին դեպի Լենինը: Ահենափոքր վիրավորանքը, վոր այն ժամանակ տանում եր գյուղացին, տեղական կոմիսսարի սխալ վարմունքը կամ թե ուրիշ տարակուսելի հարցերը, վոր տեղեւում չեյին կարողանում լուծել, արագ ու անողոք կերպով լուծում եր ինքը Լենինը: Յեվ նա, ով թեկուզ մի անգամ յեղել ե նրա մօտ, չի մոռանա նրա բարեկամական սիրալիրությունն ու հաստատուն խոսքերը, թե՛ «այլևս վոչվոք չի համարձակվի ձեզ վիրավորել»:

Յեվ այսպես, իրար հավասար մեծությունների շփման միջոցով, այն ե՛ մի կողմից՝ Վլադիմիր Իլյինի գեպի գյուղացիական մասսան տաժած հանճարեղ ներագրացությունն ու նրանց շահերի ըմբռնողությունը, մյուս կողմից՝ գյուղացիության խորունկ, անտեսանելի ու զուտ գեղջկական նուրբ հոտառությունը ինչպես նրա գործի նկատմամբ, այնպես և իրեն Իլյինի վորպես անհատի, վորպես մարդու վերաբերմամբ,—այդ մեծությունների միջև սերտ ու անքակտելի կապ հաստատվեց, վորը և արտաբերեց իր տեսակի մեջ միակ խորհուրդների իշխանությունը և քաղաքի ու գյուղի մերձեցումը: Ահա թե

ինչու, յերբ հայտնի դարձավ, թե Վլադիմիր Իլյինը մեզ հետ չի այլևս, նրա մահը բազմամիլիոն գյուղացիությունն սրտում ծանր արձագանգ գտավ:

Յեվ այն հարցը, վոր դրվեց մեր առաջ, թե ո՞վ պիտի վարարին հիմա Լենինին, գյուղացիության համար մեծ ու կարևոր հարց եր:

Այո, Վլադիմիր Իլյին Լենինը մեռավ: Քիչ ապրեց մեզ հետ: Բայց նա այս, կարծես թե, կարճ ժամանակամիջոցում, վորպես վիթխարի մի աստղ (метеор), անցնելով մեր մայր ցամաքի մեկ վեցերորդի վրայով, լուսավորեց մեզ իր լուսով: Յեվ այն և՛ այնպես լուսավորեց, վոր մինչ այդ դեռևս չեղած լուսի վալժերն աշխարհով մեկ շալ անցան: Շալ անցան, բայց չմալեցին...

Յերբ Վլադիմիր Իլյինը դեռևս կենդանի յեր, յերբ բուրժուական աշխարհի նենգամիտ ուժերը լարել էյին իրենց վոյշ աստանայական գարշիլի դավերը խորհրդային Սոցիալիստական Ռուսաստանի ու այս խորհրդային կառավարության դեկավոր դեմ: Լենինի դեմ, այն ժամանակ յերբեմն թվում եր, թե Վլադիմիր Իլյինն աշխարհումս չտեսնված մի վողբերություն ե ապրում: Բայց նա գիտակ եր մարդկային կյանքի որենքներին, վորովհետև նա այդ որենքներն այնպիսի կատարելություն եր չմբռնել, վոր վոչ մի ըուպե չեր կարող կասկածել, թե իր մի անգամ արդեն բռնած քաղաքականությունը կարող ե ճիշտ չիլնել: Իսկ չի՞թե պատահում եր, վոր նրա ճամպին վորևե տեղ վտանգ եր հանդիպում, վոր խորհրդային կառավարության նախին այս կամ այն փաստը կարող եր հասցնել, նա միշտ ժամանակին, միշտ հմտորեն համոզված մի շրջում եր անում և վարպետորեն, ինչպես վոչվոք, այդ վտանգի առաջն առնում:

Վեհիճն իր ու Վերբ կողեկիվի աշխարհիկ ընդունակությունները և սովորեց եր հանում: Ժերը, վոր յերևան բերեց նա այս վեցամյա կարճ ժամանակամիջոցում: Իհարկե կոլեկտիվի միջից: Ախր ընկ. Լենինն իր յերիտասարդական որից դեռ կապվել եր բանվորների հետ, վորոնք ամեն ինչ արտադրում, ամեն ինչ կա-

առուցում եյին, բայց և այնպես իրենք զուրկ մնում իրենց աշխատանքի պտուղներից: Հետո Վլադիմիր Իլյիչը խորը կերպով մտածեց նաև բազմամիլիոն գյուղացիութեան վիճակի վրա, վորը նույնպես իր ձեռքերով եր արմատախիլ անում կոճղերը, զաշտը մաքրում բարերից ու մշակում կուսական խամ հողը, իսկ ինքը կամ ամենևին զուրկ մնում իր վերամշակած հողից կամ թե այնպիսի փոքր հողամասից ոգտվում, վորի վրա հավը կարող եր միայն ապրել և վոչ թե մարդը: Յեվ այդ բոլորը տեսել ե ընկ. Լենինը, այդ բոլորի վրա խորապես մտածել:

Իսկ յեւր նա հասկացավ այդ բանը, նա այդ մոմենտից արդեն զազարեց վորպես առանձին անհատ ապրել ու մտածել. այդ որվանից իր վորջ եյությամբ նա զգաց, վոր ինչքան ել խելոք ու ընդունակ լինի ինքը, կրկնակալից դուրս վոչինչ ե: Միայն հիմնական յերկու ուժերի՝ բանվորների ու գյուղացիների սերտ ու անքակտելի միութեան դեպքում նա կդառնա ուժեղ: Այդպես ել արեց նա: Յեվ չխաբվեց:

Փշոտ եր Վլադիմիր Իլյիչի ուղին, փշոտ եր նաև բանվորների ու գյուղացիների ուղին: Դեռ իր կենդանութեան ժամանակ, սրանից յերեսուն տարի առաջ նա «մեռավ ինքն իրեն համար, կորցրեց իր բազմաշարժար հոգին»:

Բայց այդ կորուստով մենք ձեռք բերինք նրան:

Փառապանծ ապրեց ու հանգիստ մեռավ մեր սիրելի բանկեամ Վլադիմիր Իլյիչը:

Յերբ սյունաշարք դահլիճում Վլադիմիր Իլյիչի դագաղի մոտ պահակ եյի կանգնել, յես չեյի կարողանում կտրել իմ հայացքը թանգագլին հանգուցյալի դեմքից:

Ռ. Ս. Ս. Ֆ. Հ. Խորհուրդների XI համագումարի ու Ս. Ս. Հ. Միութեան խորհուրդների II համագումարի պատգամավոր, Ռյազան նահանգի գյուղացի Մի. Ս. Ֆ. Ս. Ս.

Կարմիր Գորկա, Սկոպինի գավառ.

ԼԵՆԻՆԸ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՄԵԶ.

Գյուղում Լենին. 1920 թ. նոյեմբերի 13-ին Կաշինո գյուղում եր Լենինը հանգիստ գտնվում եր գյուղացիների մեջ. իրարանցումի մեջ եր: Հետևյալ որը տեղի պիտի ունենար ելեկտրական կայարանի հանդիսավոր բացումը, այդ պատճառով ել սովորական կյանքը մի կողմ եր մնացել:

Գյուղի ամենալավ ու ընդարձակ տան մեջ ճաշկերույթի պատրաստութեանն եյին տեսնվում:

Գտնվեցին մասնագետներ, վորոնք սկսեցին պատրաստել գյուղական գարեջուր, դոնդող (студень) և գյուղացիական ճաշի սովորական տեսակները:

Ամենքն ել պատրաստվում եյին փարթամորեն տոնել այդ դեպքը և սպասում եյին նշանավոր մեկ մարդու:

Յերեկվա ժամը յերեքն ե: Խրճի մոտ խոնաված մարդիկ չեյին ել կարծում, թե Իլյիչը կարող ե գալ:

— Յես,— պատմում ե ականատես Թեոֆանովը,— կանգնեցրի լուսանկարչական գործիքս ու սկսեցի պատրաստութեանն տեսնել: Հանկարծ արագութեամբ տանը մոտենում ե մի փակ ավտոմոբիլ. յերևում եր, վոր գավառից չի գալիս: Ամեն մեկն իր տարբեր յենթադրութեանն եր անում: Վսկելով մոտենում ե ինձ լուսբաժնի վարիչ Սինկը: Յես նայեցի նրան ու չիմացա, թե ինչ ե պատահել նրան: Թռչկոտում ե, ինչ-վոր քան ե ուզում ասել, բայց չգիտե, թե ինչ ասի: Դեմքին ուրախութեան ժպիտ, աչքերը շլացած: Ուսիցս բռնեց ու գոչեց՝ Փլիչն ե յեկել:

Վաղեց խրճիթ: Յես ել բակի կողմից վազեցի, յետին մուտքով, վորովհետեւ բացման նախորդակին դեռ յես բոլոր մուտքերն իմացա: Ներս եմ վազում խրճիթ: Քաղաքից յեկած լաւագոր յերաժշտախումբը նվագում ե ինտերնացիոնալը: Դաան կողքին կանգնած ե ամրակազմ ու թիկնավետ Իլյիչը, վոր առաջին հայացքից թվաց թե խիստ ու լուրջ դեմք ունի, իսկ զավ զննելուց հետո՝ սիրալիր ու բարի: Կանգնած եր Իլյիչը զլիւսբաց, հասարակ մորթե վերարկուն հագին, աջ վոռքի

կրկնակողմի կառուցված և ձեռքին բռնել եր աղանջավոր իր
զլխարկը:

Իսկ նրա կողքին կանգնած եր Նաղեժդա Կոնստանտինով-
նան՝ հնաձև բամբակե վերարկուն հագին, ձմեռային սպիտակ
զլխարկը զլխին ու ձեռնամուշտակը (руфта) ձեռքին:

Հարավոր յերաժշտախումբը վերջացրեց նվագը:

Գյուղացիները մոտ վազեցին Իլիչին, ցանկանալով ծառա-
յություն մատուցել ու ոգնել նրան մուշտակը հանելու:

— Վոչինչ, վոչինչ, յես ինքս կհանեմ,— ասաց Իլիչը, և
նրա խոսքերում այնպիսի հաստատակամություն կար, վոր վոչ-
վոր չհամալ ձակվեց նրան հակառակել:

Իլիչը հանեց մուշտակը ու մնաց իր մոխրագույն հնամաշ
հագուստով: Ոգնեց Նաղեժդա Կոնստանտինովնային ու մահ-
ճակալի մոտ զտնված մեխից կախեց նրա վերարկուն ու իր
մուշտակը:

Ներկայանալով յուրաքանչյուրին, Իլիչը սեղմում եր
նրանց ձեռքը և իպատասխան ասած աղբանուհին ասում.

— Ուլանով-Լենին:

Իլիչին մոտ հրավրեցին գյուղական սեղանին: Նա նստեց
գյուղացիների ու Վոլսկոլամսկի ներկայացուցիչների կողքին՝
հայացքը ուղղած դեպի լուսամուտը:

Մնացածներն աշխատում էին նրան ավելի մոտենալ:

«Իլիչին հանդիպելու ժամանակ մենք քար կտրեցինք,—
վրճիչում են գյուղացիները,— դողում էինք ուրախությունից:
Բայց սեղանի շուրջը նստած ժամանակ մենք արդեն Իլիչից
չէինք ճնշվում, հոր պես սիրում էինք նրան: Կարծես յեր-
կար ժամանակ միասին էլինք ապրել»:

Իլիչին աստ ջարկեցին ճաշակել գյուղական գոնգոլը:

Գյուղացի Դմիտրի Ռոդիոնովը նրան ու Նաղեժդա Կոն-
ստանտինովնային մատուցարանով մի-մի բաժակ գյուղական գա-
րեջուր մոտ բերեց:

Լենինը հարցրեց.

— Հո հարբեցնող չի:

Յեվ յերբ իմացավ, վոր հարբեցնող չի, չբխեցրեց բաժակը

Ռոդիոնովի հետ ու խմեց: Իլիչը շատ քիչ կերավ: Ճաշելու
հրավրեցից ու բոլոր ծառայություններից հրաժարվում եր:

— Յես մեկնելուցս առաջ նախաճաշել եմ և ընդհանրա-
պես յես շատ քիչ եմ ուտում,— ասում եր նա:

Թե ի՞նչ, եր խո- Սեղանի շուրջը նստած ժամանակ Իլիչն ամե-
սում Լենինը նից շատ գյուղացի Ռոդիոնովի հետ եր խո-
գյուղացիների սակցում, վորը առաջ տնայնագործ եր ու մի-
հես. փոքրիկ դարբնոց ուներ:

Իլիչը խոսում եր նաև ուրիշների հետ, և վորպեսզի նրանք
խոսակցությունը շարունակեն ու միանգամայն շիտակ լինեն,
շարունակ կրկնում եր նայելով ուղիղ նրանց յերեսին:

— Հապա հետո, հետո:

Իլիչի աչքերը լուրջ էին ու միաժամանակ կրակոտ
ժպտով լի:

Կարծես աշխատում էին տեղեկանալ՝

— Հապա մի ասա, թե ի՞նչ ե:

Ռոդիոնովը չհամարձակվեց մանրամասն պատմել, թե
առաջներում ինչ է ունեցել:

«Բուրժուա» կոչումը, վոր յուրահատուկ կերպով հասկա-
ցել էին գյուղացիները, արգելում եր նրան անկեղծ լինել:
Նրբամիտ Իլիչը նկատեց այդ ու ասաց նրան.

— Դե, դուք ինչ կապիտալիստ եք: Մի՞թե մենք այդպիսի
կապիտալիստների դեմ ենք կռվում:

Մթնում եր:

Հարկ յեղավ ժողովել գյուղացիներին: Յերբ լուսանկարիչը
հայտնեց նրանց, թե հիմա Իլիչի հետ միասին պիտի նկարվեն,
խրճթի մոտ կանգնած ամբողջ խումբը վազեց աթոռներ ու
նստարաններ բերելու:

Ամենքն ել ուղում էին թեկուզ մեկ րոպե կանգնել Իլիչի
կողքին:

Շուտով ամբողջ գյուղը, ծեր ու ջահել, հավաքվեց ու
տեղավորվեց:

Կաշինոյի գյուղացիների միջև շատ յեկվորներ ել կային:

Միքանի ընդհանր հետո արդեն Իլիչը նստեց գյուղա-
ցիներին միջև՝ Նաղեժդա Կոնստանտինովնայի կողքին:

ԼԵՆԻՆԸ յԵՎ Յերեխաներն իրար բռնելով աշխատում էյին մաքուրացնել. մոտիկ նստել իրենց Իլյիչին, խոնավել նրա վռաքերի շուրջը:

Նրանց նստեցնելու վրա շատ ժամանակ գնաց:

Իլյիչն ինքն եր նստեցնում նրանց, փաղաքշում գլուխներն ու ծիծաղում:

Նկատելով, վոր յերկար ե տևում պատրաստվելու և նստեցնելու գործը, նա հանաքով լուսանկարչին ասաց.

— Ընկեր, յերեխաներին կմրսեցնեք:

Թեոֆանովը պատասխանեց.

— Վոչինչ, Վլադիմիր Իլյիչ, նրանք պինդ են, կզիմանան: Իլյիչը ժպտաց:

Հենց այդպես, Կաշինո գյուղացիների համար ընդմիշտ թանգագին այդ ժպտով ել դուրս յեկավ նա նկարի մեջ:

Իլյիչին հայտնի չեր, վոր յերիտասարդ սերունդը ամբողջով ե ծանր տարիներին ամենքից շատ նրա սիրտն եր ցավում յերեխաների համար, բայց նա գիտեր, վոր նրանք ամեն զրկանք կտանեն:

Իլյիչը կրկին խճ/թ մտավ, մնաց ախտեղ վոչ ավել քան հինգ րոպե և ապա բոլոր գյուղացիների հետ միասին զիմեց զեպի գյուղի միջև շինած ամբիոնը, վոր գտնվում եր ելեկտրականության հաղորդիչ թելերի սյունի մոտ:

Այդ սյունը մինչև հիմա յեւ դեռ կա, և յերբ գյուղացիներն անցնում են նրա մոտով, հիշում են իրենց թանգագին հյուրին:

Փողոցում յերեխաները շրջապատում էյին Իլյիչին ու բռնում նրա ձեռքը:

Ամբողջ ճանապարհին նա նրանց հետ խոսակցում եր ու հարցնում.

— Ի՞նչպես եք սովորում: Կրոն հո չե՞ն սովորեցնում:

Ու ծիծաղում եր նրանց հետ միասին, հաճախ կրկնելով.

— Այ, սրանք ապագա կոմունիստներ են:

Ռոդիոնովին նա ասաց.

— Ընկ. Ռոդիոնով, հապա ի՞նչպես էյիք դուք ասում, թե

ձեզ մոտ ամեն ինչ մաշվել-պրծել ե: Իսկ յես անա տեսնում եմ, վոր ձեր գյուղացիներն որինավոր կերպով հագնված են:

— Հնուց մնացած բաներ են, Վլադիմիր Իլյիչ: Ով ինչ ունեցել ե, են ել հագել ե:

Ճանապարհին, զեպի ամբիոն գնալիս, գեղջկուհիները միմյանց հետ խոսում էյին ու փեշներին խփում:

— Այ, ասում էյին, թե Լենինը կոպիտ ե, բիրտ, իսկ մի տես՝ ինչքան լավ մարդ ե յեղած: Իմ տղային ուղում եր իրեն ավելի ու ավելի մոտ նստեցնել:

— Զարմանալի բան ե,— ավելացնում էյին գյուղացիները,— այդպիսի մարդ ե, բայց վոչ վոսկի մատանի ունի, վոչ շղթա և վոչ ել վոսկե ժամացույց... զարմանալի յե:

Նաղեժդա Կոնստանտինովնայի կողքով գնում եր Յարոպոլեց գյուղի բանիմաց մի գյուղացի ու ամեն կերպ թախանձում եր, վորպեսզի Իլյիչը նրանց մոտ գնար:

— Մեր գյուղը որինակելի յե... Հեռու յել չի... Ճանապարհը լավ...

ԼԵՆԻՆԸ գյուղի Հասանք միտինգի տեղը:

Միտինգում. Միտինգը բացեց Դմիտրիյ Ռոդիոնովը վողջուցնի խոսքով ու թղթին նայելով մի ճառ ասեց:

Ռոդիոնովը խոսում եր այն մասին, թե միայն խորհրդային իշխանությունը հնարավորություն տվեց գյուղացիներին, վոր իրենց խրճիթները «անբնական լույսը» բերեն, և վոր այդ լույսը նրանց վոչ միայն գիշերային խավարից կազատի, այլև ճիշտ ճանապարհի վրա դուրս կբերի:

— Յարական կառավարության որոք մենք յերազել կաքող ելինք միայն: Հեղափոխության շնորհիվ մենք նպատակնիս հասանք:

— Գիտությունն ապակե սրվակի մեջ պինդ փակել ե խավարը և մեզ համեցեք ե անում ուրախանալու:

Ռոդիոնովի խիզախ ու լավ հորինած ճառը Իլյիչին դուրսեկավ: Նա մյուսների հետ միասին ծափահարեց նրան:

1920 թվի դեկտեմբերի 11 ին Սերգեյ Կուրկովը ընկ. Լ. Ֆոտիևայից մի նամակ ստացավ, ուր ասված եր.

«Վլադիմիր Իլյիչը շատ շնորհակալ է ձեր ուղարկած նկարի համար և խնդրում է ձեր իրեն համար այն ընկերոջ ճառը, վորը նկարված է Նադեժդա Կոնստանտինովնայի կողքին, խորհուրդների համագումարին նա այդ ճառից մեջբերումներ պիտի անի»:

Ռոդիոնովի ճառի ժամանակ Լենինը կանգնած եր յերեխաների մեջ, հետո բարձրացավ ամբիոն, վոր գլուղացիական հասարակ մի սեղան եր:

Իլյիչն ամենքին ել յերևում եր:

Հանեց գլխարկը ու, շնորհակալություն հայտնելով սիրալիր ընդունելության համար, սկսեց.

— Ընկեր գլուղացիներ, ելեկտրականության նշանակության մասին յես կխոսեմ վերջում, բայց ամենից առաջ թույլ տվեք ձեզ ուրախություն պատճառել:

— «Հենց հիմա յես տեղեկություն ստացա, վոր Ֆրոնտում մեր գործերը շատ բարեհաջող ընթացք ունեն»:

«Մի շաբաթից հետո այլևս չի լինի Վրանգելը»:

«Այդ բանը մենք վորոշակի գիտենք ու ընդգծում ենք: (Իլյիչը որորվելով, ընդգծում եր մերթ աջ, մերթ ձախ ձեռքով: Այդ շարժումներն ոգնում եյին, վոր նրա պարզ ու մտածված խոսքերը թափանցին գլուղացիական ուղեղի ամենախորքը: Մյգ չի՞ պատճառն արդյոք, վոր Կաշինոյի գլուղացիներն Իլյիչի խոսածից շատ բան հիմա յեւ համարյա խոսք առ խոսք հիշում են):»

Ֆրոնտի գործերի բարեհաջող լինելու տեղեկությունը ուրախության բուռն պոթկում առաջացրեց:

Գլուղացիները յերկարատև ու անլուրի «ուռա» գոչեցին ու ոգնիվեր նետեցին գառան մորթուց կարած իրենց գլխարկները:

Լռեցին:

Իլյիչը շարունակեց.

— Լեհաստանի հետ կհաշտվենք: Այդ բանը մենք ձեռք կբերենք:

«Մենք գիտենք, թե ինչ բան ձեռնտու չե կալվածատերերին ու ինչ բան ձեռնտու չի գլուղացիներին»:

«Մեզ խաղաղություն է հարկավոր, վորպեսզի մեր վերքերը բուժենք, վորպեսզի սկսենք գլուղացիական տնտեսության շինարարության գործը»:

«Մինչև վոր մեր թշնամիների հետ հաշիվներս չմաքենք, այդ գործը չենք կարող անել»:

«Դուք տեսնում եք ահա, վոր գլուղը՝ Կաշինոն ելեկտրականություն է անցկացնում: Բայց մեզ համար կտրևորն այն է, վորպեսզի մեր ամբողջ յերկրում այսպիսի լույս սփռվի»:

«Խորհրդային իշխանությունն այժմ ելեկտրիֆիկացիայի նախագիծն է մշակում: Ելեկտրականությունը կմշակի ու կպարարտացնի մեր հողը, կփոխադրի մեզ մի տեղից մյուս տեղը»:

Կրկին «ուռա», գլխարկների նետում, Ինտերնացիոնալ-Գլուղացիների ցույց տված այս վերաբերմունքից Իլյիչը շատ զգացվեց ու յերկրորդ անգամ ամբիոն բարձրացավ:

— Ձեզ հետ արդեն ծանոթացանք: Ամառս մի կերպ ձեզ մոտ կգամ ու կապրեմ ձեզ մոտ ավելի յերկար ժամանակ:

— Այդ խոսքերի վրա մեր ձեռքերը ծափ տալուց հոգնեցին, — պատմում է Ռոդիոնովը, — վոչվոք չեւ կարող յենթադրել, վոր կառավարության գլուխը, ինքը Լենինն այդքան պարզ ու զգայուն մարդ է յեղել, կարծես թե մենք նրան շատ տարիներ եյինք լսել, շատ տարիներ հետո ապրել:

Իլյիչի ճառը մտածված եր ու կրակոտ, բայց հակիրճ:

Նա շտապում եր Մոսկվա մեկնել ինչ-վոր ժողովի հասնելու համար և դժվարությամբ համաձայնեց Յարոպոլեց գլուղը գնալ:

Ավտոմոբիլը նստելիս Իլյիչը միջանիսին խնդրեց, վոր իր մոտ կրեմլ գնան, խնդրեց նաև, վոր լուսանկարները հետները վերցնեն ու միաս բարով ասելով, մեկնեց:

Ավտոմոբիլն արագ շարժվեց:

ԼԵՅԻՆԻՆ ԿԱՆ- Յարոպոլեց գլուղի ճանապարհին, յերբ արդեն դիպելուց հետո. բոլորովին մոլթն եր, յերեխաները հսկում եյին, թե յերբ է վերադառնալու իրենց Իլյիչը, ու յերբ տեսան ավտոմոբիլը, դիմավորեցին նրան «ուռայով» և հետո լացակումած «Լենինը գնաց» ասելով վաղեցին դեպի խրճիթները:

Նույն տանը, ուր կանգ եր առել իլլիչը, ճաշկերույթ սարքվեց։
Գյուղացիները յերգեր եյին յերգում, ծիծաղում եյին ու
զվարճանում։ Նրանք շատ եյին ցանկանում յերգել հեղափոխա-
կան յերգեր, բայց փորովհետև մեծամասնութիւնը խոսքերը
չգիտեր, յերգի փոխարեն ստացվում եր կատարյալ մի բառան-
չոց։ Բայց այդ բառանչոցը նույնիսկ շատ ավելի բան եր ասում
նրանց մեջ զարթնած ուժի ու զեպի իրենց առաջնորդն ունե-
ցած սիրո մասին։

Սերգեյ Կուրկովին ուղղակի փիտեցին։

— Սերյոժա, մի մոտ արի... Այ թե վոնց մեծացավ, ախր
ասում եյինք, վոր քեզանից բան դուրս կգա։ Արի մի քեզ պաշեմ։

— Ախր մարդի տղեն մտածել ե, թե ում հրավիրի մեզ մոտ։

— Գիտեյինք, վոր դու մարդ կդառնաս։

Ընդարձակ ու մաքուր խրճիթի պատերն անկյունե-անկյուն
ամբողջապես եժանագին ու անտաշ նկարներ եյին կպցրած։

Այնտեղ կպցրած եյին նույնպես սուրբ Գևորգի նկարները՝
թե թագը գլխին և թա անթագ, մի խոսքով՝ իր բոլոր տեսքերով։

Գյուղացիներն ասում եյին.

— Գևորգին պիտի դեն գցել։ Այստեղ իլլիչի պատկերը
պիտի կախել։ Իսկ աթոռը, սեղանը և այն ամանեղենը, վորից
նա խմել ու կերել ե,—այդ բոլորը պիտի պահել։

Կաշինո գյուղի գյուղացիներն այժմ ել նույնիսկ իլլիչի
գալստյան վերաբերմամբ զանազան մանրամասնութիւններ են
հիշում։

Նրանք ամենքին պատմում են, թե ինչպես իլլիչն ինքը
նստեցնում եր վատ հագնված ու կեղտոտ գյուղական յերե-
խաներին, թե ինչպես ամբողջ ժամանակ նրանց հետ կատակ-
ներ եր անում, իսկ նկարվելուց առաջ խրատում, թե ինչպես
իրենց պիտի պահեն ու պատվիրում, վոր լուսանկարչական
գործիքի սև կետին նայեն, չծիծաղեն ու չշարժվեն, վորը և
յերեխաները պատվով կատարեցին։

Մինչև իլլիչի գալը գյուղացիներն իրար մեջ խոսում եյին.

«Եհ, չի գա, նա շատ զբաղված ե, և մեկ ել վոթեղ ե
տեսնված, վոր պետութիւն գլուխը շրջի խուլ գյուղերը ու
զբուցի հասարակ գեղջուկների հետ»։

«Ախր նրան կարող են նույնիսկ սպանել։ Այ, Մոսկվայում
նա ինչ-վոր գործարան գնաց, ու այնտեղ ել նրան վերափոխեցին»։

«Իսկ ինչո՞ւ համար գլուխն իզուր շառով տա,—ախր նրան
պիտի խնայել, նա մեր Հանրապետութիւն համար հարկավոր
մարդ ե»։

Սակայն ամենքն ել շատ զարմացած եյին, յերբ տեսան
Վլադիմիր իլլիչին Նադեժդա Կոնստանտինովնայի հետ միասին
առանց վորևէ պաշտպանութիւն, թնդանութների ու զնդացիների։

Թե Ի՞նչի մասին Կաշինո գնացած ժամանակ գյուղացիներին հետ
հարցուփորձ իլլիչը զբուցում եր նրանց կարիքների մասին։
«Իսկ ինչո՞ւ համար իզուր շառով տա,—ախր նրան
պիտի խնայել, նա մեր Հանրապետութիւն համար հարկավոր
մարդ ե»։

Սակայն ամենքն ել շատ զարմացած եյին, յերբ տեսան
Վլադիմիր իլլիչին Նադեժդա Կոնստանտինովնայի հետ միասին
առանց վորևէ պաշտպանութիւն, թնդանութների ու զնդացիների։

Պարեմմասնա- Գյուղացիներն ասում եյին, վոր մասնատրումն
սրումի մասին. ինքը այնքան ել ծանր չի, բայց վախեցնում
ե նրանց։

«Վլադիմիր իլլիչ, ապրում ենք անհայտութիւն մեջ։ Ամեն
բանի սպասում ենք, իսկ ամենից շատ խուզարկութիւններին»։

«Ստիպված ենք վոչ միայն հացը թաղցնել, այլև մեր
ունեցվածքը, վոչ միայն ավելորդ մնացածները, այլև մեր ամենա-
անհրաժեշտ բաները, թեպետև գիտենք, վոր այդ ամենին
չեն խլի»։

Գյուղացիները սրտաբաց իլլիչին պատմում եյին, վոր նրանք
համ անասուններին են վոչնչացնում կամ թագցնում, համ ել
ցանքսերը պակսեցնում կամ ժաղկութիւնը վատացնում։

Վոտքի վրա շարունակ դես ու դեն եյին գնում, հար-
ցումներ անում ու հարգանքով հեռանում։ Իլլիչն ամեն բանի
միջամուխ եր լինում և ամեն հարցումին պատասխան տալիս։

Իլլիչն այս զբույցները 1920 թվի աշնանն ե արել, իսկ ձմեռն
արդեն նա խորհուրդների համագումար մտցրեց ու պաշտպանեց
գյուղական տնտեսութիւնն ամրապնդելու միջոցների դեկրե-
տի նախագիծը, վորտեղ պարզորեն ցուցադրվում ե այն միտքը,
թե անհրաժեշտ ե խրախուսել գյուղական այն սեփականատե-

րերին, վորոնք կանոնավոր ձևով վարում են իրենց տնտեսութ-
յունը և բարիխղճորեն կատարում պետական պարտականու-
թյունները:

Ել ավելի հաստատակամությամբ այս հարցի վրա Իլիչը
ծանրանում է մարտ ամսին տեղի ունեցած (1921 թ.). կու-
սակցական X համագումարում, վորից հետո պարենմասնա-
տրոււմը պարենհարկով փոխարինելու հարցը դրականապես վճռե-
լոււմ է:

Լենինը Լենինն ընդունակություն ունեւր զգայուն և ուշա-
ղիւր կերպով վերաբերվել գյուղացիների ու բանվորների կա-
րիքներին, կարողանում եր ճիշտ կերպով ու ժամանակին տես-
նել աշխատավորների տրամադրությունը ու վաղորոք կանխել
նրանց միջև ծագող տարաձայնությունները:

Իգուր չեր, վոր կաշինո գյուղում ասած իր ճառի մեջ նա
ամենից շատ խոսում եր բանվորա-գյուղացիական միության,
բանվորա-գյուղացիական մերձեցումի մասին:

Կաշինոյի գյուղացիները հասկացան իրենց առաջնորդին և
հիմա, չերբ հիշում են անցյալ վառ ժամանակը, նրանք ասում են.

«Առաջ այսպես եր. հենց վոր իրար վրա եյին հավաք-
վում, սկսում եյին վիճաբանել: Իսկ հիմա մենք դա այլևս վեճ
չենք համարում, այլ քաղաքական զրույց»:

Ահա հենց այս «զրույցները» միշտ ել թանգագին են յե-
ղել ընկ. Լենինի համար:

Գյուղացիների խոսքերից նա գյուղական տնտեսության
վիճակի մասին շատ ավելի կատարյալ պատկերացում եր ստա-
նում, քան թե, գուցե, շատ գրեթե:

Իլիչի համար կարևոր եր իմանալ, թե գյուղացին ինչ-
պես է ապրում, ինչպես է զգում իրեն, ինչ է ուզում:

Այդ չէր պատճառն արդյոք, վոր գյուղական լայն սեղա-
նի շուրջը նստած ժամանակ Կաշինոյի գյուղացիներին ուղղած
նրա առաջին խոսքերը յեղան.

«Դուք այստեղ ինչպես եք ապրում, ինչպես
եք ձեզ զգում: Ի՞նչ չափով ե պատերազմի ու
հեղափոխությունը ձեր տնտեսության վրա ազդել»:

Յեւ Կաշինոյի գյուղացիներն առանց բաշվելու ասում եյին

նրան, թե ինչպես 1918 թ. քուսպ են կերել, իսկ այժմ պա-
րենի կողմից ավելի լավ են զգում իրենց, յեթե միայն վախ
չլինի, թե կխլեն այն ու մեկ ել՝ յեթե գործարանային ապ-
րանքների պակասությունը չլինի:

Գյուղացիների մեջ վաղուց արդեն պահանջ եր առաջա-
ցել իրենց միտքն արտահայտելու այնպիսի մի մարդու մոտ,
վորը կարողանար հասկանալ ու ոգնել նրանց:

Այդ չէր արդյոք պատճառը, վոր երկտրական կայարա-
նը բացելուց առաջ նրանք այնպես հուսահատված եյին, յերբ
հույս չունեյին, թե կտեսնեն վոչ միայն ընկ. Լենինին, այլև
Մոսկվայից յեկող վորեւէ մեկին:

Կաշինոյի գյուղացիները Լենինի դիմաց ամեն ինչ յերևան
բերեցին՝ առանց վորեւէ բան չափազանցնելու և նսեմացնելու:

Իլիչի փորձող աչքերի դիմաց չեր ել կարելի ստել:

Իլիչը նրանց քիչ եր պատասխանում, իսկ յեթե պատաս-
խանում եր, ապա միքանի խոսքով: Նա ավելի շատ լսում եր
ու հարցնում:

Միտինգում ասած իր կարճ խոսքը նա վերջացրեց մատ-
նանշելով, թե անհրաժեշտ է պահպանել բանվորների ու գյու-
ղացիների միությունը:

Այս միկնուդյն միտքն անցնում եր նաև նրա բոլոր պա-
տասխանների միջոցով:

Յերբ նրան գյուղացիներն ասում եյին՝ «Տնտեսությունը
թուլանում ե, վյադիմիր Իլիչ, ապրանք չկա, վերջին շապիկ-
ներս ենք մաշում, խոտը պրծել ե» և այլն,

նրանց նա պատասխանում եր. «Այդ բանում վոչինչ չի
կարելի անել»:

Այդպես ել պիտի պատահեր: Պատերազմը բերում է նաև
դժբախտություն:

Այնպիսի մի հեղափոխություն, ինչպիսին Հոկտեմբերյան
հեղափոխությունն եր, առանց քայքայումի չեր կարող ծնվել:

Ինչո՞ւ: Վորովհետև հեղափոխությունից առաջ տնտեսու-
թյունն առանց այն ել վատ եր, իսկ կալվածատերերն ու գոր-
ծարանատերերը դժվարությամբ եյին բաժանվում իրենց ունեց-
վածքից:

Ինչ բան կարող ելին, նրանք փչացրին ու թագցրին:

«Կգա ժամանակը, — ասում եր Իլիչը Կաշինոյի գյուղացիներին, — յերբ խորհրդային իշխանությունը կամրապնդվի, տընտեսությունը կկարգավորվի, ֆարրիկաներն ու գործարանները կսկսեն աշխատել: Այն ժամանակ համապարհը կլինի, համախոտ, համա ել շապիկ: Բայց դրա համար նախ և առաջ պիտի ամուր լինի բանվորա-գյուղացիական միությունը, վոչ թե խոտքով, այլ գործով»: Այսպես եր ասում գյուղացիներին Իլիչը:

Պարզ ու ներշնչող ձևով:

Յեվ այն գյուղացիները, վորոնց հետ զրուցել ե Իլիչը շատ լավ հիշում են այս բոլորը:

Ս. ԼԵՆԻՆԳՐԱԴՍԿԻ

(«Լենինը Կաշինո գյուղի գյուղացիների միջով»):

ՄԵՐՁԵՑՈՒՄԸ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԱՊԵՍ.

Սերգեյ Կուրկովը յերկու անգամ գնաց Կրեմլ ու յեղավ Լենինի գրասենյակում: Դեռ Կաշինո գյուղում յեղած ժամանակ Լենինը նրան ասաց. «Ուրախ կլինեմ ձեզ ոգնելու»:

Իսկ կարիքը շատ հեռու չեր:

Միթե գյուղացիներն այն ժամանակ քիչ կարիքներ ունեյին:

Բայց Սերգեյ Կուրկովը Իլիչի մոտ վոչ թե անձնական գործով եր գնում, այլ Վոլոկոլամսկի գավառի ելեկտրիֆիկացիայի գործի համար ոգնություն ստանալու:

Գյուղացի Սերգեյ Կուրկովի առաջին գործն այն եր, վոր իր գյուղի համար զինամոմեքենա ձեռք բերի:

Գյուղի ելեկտրիֆիկացիան Լենինի գյուղացիներից հանգի պելուց հետո.

«Զարյա» (Սերջալույս) գյուղատնտեսական ընկերությունը Կաշինո գյուղում ելեկտրական կայարան կառուցելուց հետո, վորի բացմանը յեկել եր Իլիչը, նոր անելիքի առաջ կանգնեց: Կաշինոյին մոտ գտնված յերեք գյուղերի գյուղացիները հաճախ Կաշինո եյին գալիս և, տեսնելով ելեկտրական լուսի հարմարությունները, խնդրում եյին «Զարյա» ըն-

կերությունը, վորպեսզի իրենց խրճիթները նույնպես ելեկտրական լույս անցկացնի:

Ընդհանրապես ասած, հարևան գյուղացիները Կաշինոյի բարեշինության մասին շատ շուտով իմացան, իսկ Լենինի գալըստյան մասին այսպես եյին խոսում:

«Կաշինցիներն ամենքն ել կոմմունիստներ են դառել, զրա համար ել Լենինը նրանց մոտ յեկավ»:

Իսկ յերբ իմացան, վոր դա միանգամայն այդպես չի, վոր Լենինը վորպես պարզ, սովորական մի մարդ ե յեկել Կաշինո, շատ զարմացան ու ափսոսացին:

«Ափսոս, վոր մենք ել չկարողացանք նրան տեսնել»:

«Զարյա» ընկերությունը լսեց իր հարևանների խնդրը և ձեռնամուխ յեղավ շրջանային ելեկտրական կայարանի ապագա նոր շենքի կառուցման գործին:

Ընկերության այս համաձայնություն վրա զյուղերն ուրախացան ու համաձայնեցին մասնակցություն ցույց տալ աշխատանքին:

Այդ կայարանի համար անհրաժեշտ եր զինամոմեքենա:

Սա յերկրորդ գործն եր, վորի համար Սերգեյ Կուրկովը Իլիչին պիտի զիմեր:

Այդ ժամանակ առանց Իլիչի ոգնության զգվար եր մի բան անել:

Դինամոյի մասին զրեցին, տալազրեցին թղթեր, փակցրին ծրարներ և ուղարկեցին զանազան հասցեներով:

Այդ թղթե աշխատանքի վրա շատ ուժ ու յեռանդ թափեց, ու վերջն ել զինամոմեքենա չստացվեց:

Միայն ամեն մի ժամից հետո հաստատում եյին գործերի թղթակալները:

Վոլոկոլամսկ քաղաքի այսքան վոլտանոց, այսքան ուժանոց ելեկտրական կայարանի համար զինամոմեքենա ձեռք բերելու մասին յեղած գործը վերցնելով, վոր նման եր մի «աստվածաշնչի», ու ժողովրդական տնտեսության տեղական խորհրդից մանդատ ստանալով, վորի մեջ ասված եր, թե ընկ. Լենինի բանավոր կարգադրության համաձայն Կաշինո գյուղի

գյուղացիին Մոսկվա չե գործուղվում ժողովուրդին գնալու, Կուրկովը Մոսկվա մեկնեց։ Միաժամանակ հետը վերցրեց նաև լուսանկարները՝ ընկ։ Լենինին հանձնելու համար։

Գյուղացիները «Յես մոտեցա մուտքի դարպասին, պատմում Լենինի մոտ ժող- և Սերգեյ Կուրկովը, վորտեղ Կրեմլ մտնելու կոմիտեիում։ համար անցաթուղթ եյին տալիս։

Ինձ իսկույն ևեթ անցաթուղթ տվին, ու յես գլխեցի ժող- կոմիտեի ընդունարանը։

Հնդարձակ ընդունարանում քիչ հաճախորդներ կային, կային ինձ պես մարդիկ։ Ինձ առաջարկեցին նստել։

Յես դեռ թղթերը չեյի կարդացել ջոկջոկ, յերբ ինձ խնդրեցին վեր բարձրանալ, վորտեղ գտնվում եր Իլյինի գրասենյակը։

Դողդողացող ձեռքերով յես հանեցի վերարկուս, գլխարկս ու սրտատրոփ Իլյինի գրասենյակը դիմեցի։

Վոլոկոլամսկից Մոսկվա գնալիս դեռ ճանապարհին, ինչպես և այն ժամանակ, յերբ անցաթուղթ ստացա Կրեմլ մտնելու և ընդանուրանում նստեցի, յես Իլյինի պատկերացումով ելի նստած լավ զարգարված ու հարուստ կահավորված սենյակում, յես մտքով տեսնում եյի Իլյինին նստած խորը բաղմոցին ու խորասուզված գրքերի մեջ։

Յես սկսում եյի յերկմտել, թե արդյոք Իլյինը կխոսի ինձ հետ։

Անհամբերությամբ սպասում եյի այդ ժամին։

Իսկ յերբ յես Իլյինի գրասենյակ վրա կոխեցի, իմ բոլոր յենթադրություններն ողջ ցնդեցին, ու կասկածներս փարատվեցին։

Իլյինը խորը բաղմոցին նստած չեր։

Նա դանդաղությամբ քայլում եր գրասենյակում։

Գրասենյակին ամենապարզ ձևի յեր։

Սև անպաճույճ կահ-կարասիք, մի գրասեղան, գրքերի հատորներ ու թերթերի կույտեր, — ահա այն հարուստ կահավորությունը, վոր յես պատկերացնում եյի իմ յերևակայության մեջ։

Յեվ յեթե նույնիսկ դրանք ել չլինեյին, յես իսկույն կզգայի, վոր իմ առաջ նույն Իլյինն է կանգնած, նույն ինքը, վոր յեկավ մեր գյուղը, խոսեց գյուղացիներին հետ ու հորս հետ միասին միևնույն ավտոմոբիլի մեջ նստած մեկնեց։

Հենց վոր յես ներս մտա, Իլյինը կանգ առավ, ձեռքս սեղմեց ու խնդրեց ինձ նստել։

Յերբ հայացքս առավ նրա կայծեր արձակող ու խորը հայացքին, յես ինձ կարծես թե առույգ ու զվարթ զգացի։

Այդպիսի բան ինձ հետ պատահել է միայն սիրելի ու մոտիկ մարդու հանդիպելիս։

Իլյինն ինձ հարցրեց։

— Ի՞նչ նորություն կա ձեր գյուղում։ Ի՞նչպես է կայա-րանը գործում։

Յես նրան պատմեցի, վոր մենք ուզում ենք շրջանային երեկտրական կայարան կառուցել։ Մեզ հետ յերեք գյուղ ևս միանում են։ Նրանք մեզ մոտ պատվիրակներ են ուղարկել ու խնդրել, վորպեսզի իրենց ևս միացնենք մեզ հետ։

Լենինը հետաքրքրվեց մեր նորությունով ու անշափ ուրախ եր, վոր երեկտրականությունը մի գյուղում այդքան հեռանքներ է տվել։

— Շինեցեք, ընկեր, կազմակերպեք ու հասեք ձեր նպատակին, — ասում եր նա, — իսկ յես իմ կողմից կոգնեմ ձեզ։

Հետո մենք անցանք Վոլոկոլամսկ քաղաքի համար դինամո-մեքենա ձեռք բերելու գործին։

Տեսնելով եմ «Աստվածաշունչը», վոր ամբողջ ժամանակ բռնած ունեյի ձեռքումս, Վլադիմիր Իլյինը խնդրեց ինձ թողնել այն իրեն մոտ։

— Թողեք այդ ինձ մոտ, մի վորոշ ժամանակից հետո անցեք ինձ մոտ, — ասաց նա։

Լենինը յեվ Ապա յես հանձնեցի Իլյինին կաշին ու գյուղի գյուղացիական գյուղացիների խնդիրը։

Կաշինույում յերկու հատ ձեթհան գործարան կար, ու գյուղացիները խնդրում եյին Իլյինին, վորպեսզի նա կարգադրի գործի դնեն գրանց։

Վլադիմիրը Իլյիչն աչքի անցկացրեց այդ խնդիրն ու ասաց, վոր ինքն արդեն այդ մասին գրավոր կարգադրություն արել է ու հանձնել է քիչ առաջ իրեն մոտ յեկած Յարսպոլեց գյուղի գյուղացի Խոզոզորսկուն՝ հանձնելու ըստ պատկանելույն։

Դրանից հետո Իլյիչի հետ յես քիչ խոսեցին։ Ամբողջ ժամանակ շտապում էին։ Յես ամաչում էին, վոր իմ գյուղացիական ծնտի բաներով կտրում եմ նրան իր վիթխարի ու կարևոր աշխատանքից։

Բայց Վլադիմիրը Իլյիչի համար գյուղացիական կարիքները ծնտի բաներ չեղին։

Գյուղացիական կարիքներին նա զուտ հայրական ուշադրությամբ եր վերաբերվում։

Դեպի Իլյիչը մեծ սիրո գագածունքով ու կաշինոյի գյուղացիների փոխարեն հանգիստ սրտով դուրս յեկա յես գրասենյակից ու միևնույն ուրն եեթ մեկնեցի կաշինո։

Գյուղում հարցուփորձ անելով ինձ ուղղակի տանջեցին։

— Ի՞նչպես գնացիր, Իլյիչն ինչի՞ վրա յես նստում, ի՞նչպես դիմավորեց, արդյոք մեզ հիշեց, արդյոք մեր ելեկտրիֆիկացիան նրան դուր յեկավ և այլն։

Յես պատմեցի նրանց բոլորը։

Այն տեղեկությունը, թե Իլյիչը բարեհաճ վերաբերմունք ցույց տվեց ձեթյան գործարանը բանալու նրանց խնդրին, ամենքին ուրախացրեց։

Դեպի Իլյիչը հավատքն աճեց ու ամբացավ յուրաքանչյուրի մեջ։

«Նա ամեն ինչ տեսնում է ու կարող է անել և ինչպես լավ է, այնպես ել անում ե»։

Լեոնիդը յեվ Մի շարաթից հետո յես կրկին Իլյիչի մոտ գյուղի ելեկտրիֆիկացիան, Նա ինձ առաջվա պես հյուրընկալ կերպով դիմավորեց, նստեցրեց ու շատ հարցուփորձ արեց գյուղացիների մասին։

Սոսակցության ժամանակ նա ինձ հիշատակեց, թե ինչքան հարմար բան է ելեկտրական գութանը, և վոր մեզ մոտ հեշտությամբ կարելի յե այդ գործադրել։

Վոլոկուամսկ քաղաքի համար ղինտոմոմեքենա ձևոր րեբելու խնդրի մասին նա ասաց։

Յես արգեն զանգահարել եմ Ժողովրդական Տատետության Գլխավոր Խորհրդի նախագահ ընկ. Ռիկովին, վորպեսզի նա տեղեկանա, թե կո՞ւ արդյոք պահանջված մեքենան։ Հիմա դեռ ինձ անհայտ է, թե ինչ յեղք է ունեցել գործը, բայց հաշորդ անգամին, յերբ դուք կգաք, յես ձեզ վերջնականապես կասեմ։

Յես հաղորդեցի Իլյիչին Պուտյատինո գյուղի գյուղացիների խնդիրը՝ իրենց մոտ գալու ելեկտրական կայարանի բացմանը, վորի կառուցումը կաշինոյի կայարանի հետ միաժամանակ եր սկսվել, բայց ինչ վոր պատճառով ուշացել եր։

Իլյիչը պատասխանեց, վոր հիմա չի կարող ասել կարող է թե վոչ, իսկ հետո կտեսնի։

Այս խոսակցության վրա յեկմենք բաժանվեցինք։

Յերկրորդ անգամ Մոսկվա դնացած ժամանակ Իլյիչին վերջին անգամն եր, վոր կենդանի տեսա։

Յերբ յես կարճ ժամանակամիջոցից հետո կրկին Մոսկվա դնացի ու Ժողովուրդի մոտ, Իլյիչին տեսնել չկարողացա։

Ինձ հանձնեցին ընկ. Ֆոտիևայի գրությունը՝ հետեյալ բովանդակությամբ։

«Վլադիմիրը Իլյիչը հետագայում հանձնարարում է Ժողովուրդի գործերի կառավարիչ ընկ. Գորբունովին, վորը նույնպես կապ ունի Ժողովրդական Տատետության Գլխավոր Խորհրդի գիտական-տեխնիկական բաժնի հետ, — ձեր կարիքներին ամեն տեսակի աջակցություն ցույց տալ, վորովհետեւ ինքը հնարավորություն չունի այդ անելու՝ համագումարին պարաստվելու անչափ մեծ աշխատանքով զբաղված լինելու պատճառով։

«Ելեկտրական կայարանի (Պուտյատինո գյուղում) բացմանը, վորի մասին հաղորդեցիք, յեթե հնարավորություն լինի, Վլադիմիրը Իլյիչը կաշխատի ներկա լինել»։

Այս գրությունն ստանալով վճռեցի իսկույն եեթ Գորբունովի մոտ գնալ։

պառկած, այն Իլլիչին, վոր խոսակցել երնրանց հետ, իսկ հետո նրանց մեծ ոգնութիւն ցույց տվել, վոր խոսքով, այլ գործով:

Հիմա, յերբ Իլլիչը չկա այլևս, մենք ուզում ենք նրա հիշատակին հաշիւնդրում ժողովրդական տուն շինել, վորի նախադիժը Մոսկվայում արդեն հաստատվել է:

Բացի այդ, մենք ուզում ենք, վորպեսզի մեր դաշտերում Իլլիչի անվան տրակտորը գործի:

«Ձարյա» գյուղատնտեսական ընկերութիւնը, վոր դադարեցրել եր իր աշխատանքը, կրկին կազմակերպվել է:

Այդ ընկերութիւնն մեջ յեղած բոլոր գյուղացիները նորից ձեռնամուխ են լինում գյուղացիական տնտեսութիւնը բարելավելու մեծ գործին:

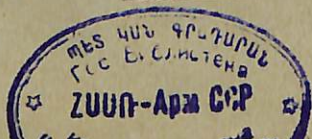
«Գործեցեք, ընկերներ, կազմակերպեք ու կհասնեք ձեր նպատակին, — ասում եր Իլլիչը, — իսկ յես իմ կողմից կօգնեմ ձեզ»:

Մենք գործում ենք, վլադիմիր Իլլիչ, կազմակերպում ենք և քո թողած խորհուրդները ու ցուցմունքները ոգնութեամբ հասնում մեր նպատակին:

(Գյուղացի Ս. Կուրկովի
հիշողութիւններէց)

ՀԱՐՅԵՐ

1. Ի՞նչ տվեց Լենինը գյուղացիութեանը:
2. Ի՞նչպիսի վերաբերմունք ունեւին գյուղացիները դեպի Լենինը մինչև նրա մահը:
3. Ի՞նչ տպավորութիւն եր թողնում Լենինն իր ներկայութեամբ գյուղացիների վրա:
4. Ի՞նչպէս եր վարվում նա գյուղացիների և յերեխաների հետ:
5. Ի՞նչ ապրումներ ունեցան Լենինի դադաղին պահակ կանգնած գյուղացիները:
6. Ի՞նչ խոր ցավ զգաց գյուղացիութիւնը Լենինի մահից հետո:
7. Ի՞նչպէս յե գյուղացիութիւնն այդքան կապված Լենինի և նրա անվան հետ:
8. Ի՞նչ ձեռք ե արտահայտում գյուղացիութիւնը ձեզնում իր սերն ու համակրանքը դեպի Լենինը:
9. Յերեխաների և աշակերտութեան վերաբերմունքը դեպի Լենինը:
10. Պատմել մի քանի տպավորութիւններ Լենինին հանդիպելու, նրա մահվան լուրի մասին:

ԳԻՆԸ 20 ԿՈՊ.